

PÁPAI KOLLÉGIUMI LAPOK

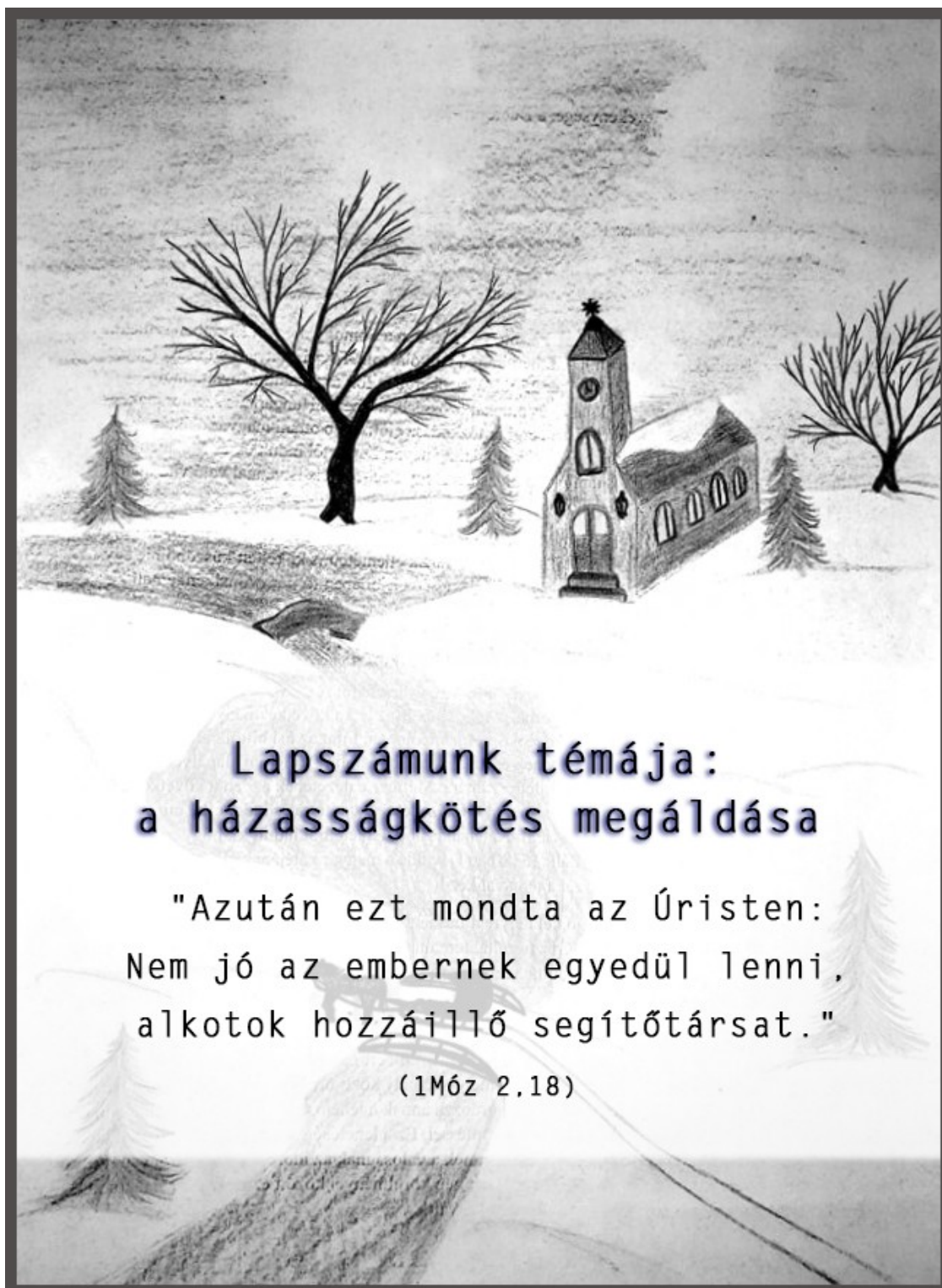
A PÁPAI REFORMÁTUS TEOLÓGIAI AKADEMIA DIÁKÚJSÁGA

FŐSZERKESZTŐ: Sárközi Gergely Antal, PRТА
Szerkesztőség elérhetősége: pklujsag@gmail.com

TÁRSSZERKESZTŐ: Dörömbözi Alex, PRТА
A lapot érintő minden közlemény hozzájuk küldendő.

VI. ÉVFOLYAM 1-2. SZÁM. 2021. JANUÁR-FEBRUÁR.

Lapszámunk témája: a házasságkötés megáldása

"Azután ezt mondta az Úristen:
Nem jó az embernek egyedül lenni,
alkotok hozzáillő segítőtársat."

(1Móz 2,18)

KÜLÖNBNEK TARTANI A MÁSIKAT

Írta: Erlitz Anita Renáta

Textus: Filippi 2,3-4. „*Semmit ne tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különbnek tartsátok egymást magatoknál; és senki se a maga hasznát nézze, hanem mindenki a másokét is.*”

Amint az tudjuk, a kimondott szónak óriási ereje van. A szavakkal való zsonglőrködés lehet játék, de életveszélyesen meg is sebezhet. Kimondott fogadalmaink lehetnek biztonságot nyújtó keretek, de beletaszíthatnak egy örökös megfelelési kényszerbe is.

Milliók szájából hangzik a kijelentés: ígérem és fogadom. Mondjuk leggyakrabban az úrvacsorai liturgiában, de hangzik ez a mondat esküvőkön, keresztlőkön, és bizony egy új év hajnalán is. Jó ezekben a rítusokban benne lenni. Egy magasabb minőséget kölcsönöz a pátosszal kimondott szó. Új távlatot nyit és küzdelemre sarkall. Mert valahol az ígéret és fogadalom megtartása egy küzdelem is. Az úrvacsora jegyeit magunkhoz véve megfogadjuk, hogy hálából Istennek élünk. Tehát ígéretünk része, hogy küzdünk a magunk akaratossága ellen. Kereszttségünkben az új embert felöltözve küzdünk a Sátán kísértései ellen. A házasságban küzdünk az elmagányosodás ellen, és mekkora küzdelem betartani az újévi fogadalmat, legyen szó olyan kis apróságról, mint egy szelet csoki vagy egy szál cigaretta.

De valójában mekkora hatásfokkal bír egy a pillanat hevében kimondott ígéret? Legyen itt most előttünk például a házassági fogadalom. Akinek most Isten színe előtt kezét fogom...hozzá...vele... Kimondtuk vagy abban reménykedünk, kimondjuk ezeket a szavakat a szeretett férfinak vagy nőnek. Aztán, hogy mekkora hatásfokkal bír, az évek megpróbáltatásai során kiderül. Ha nem a saját házasságunkból, rokonaink, barátaink, gyülekezeti tagjaink házasságából mindenképp.

Az amerikai filmekből is megtanultuk, hogy létezik örökkön örökké másfél órába zárva. A főszereplőkkel azonosulva, szinte minden percben küzdöttünk ezért a boldogságért. A jutalom pedig a *happy end*-del záródó film, az utolsó kocka, melyen az egymást csókoló szerelmespár valósággal ráég a retinára. A néző pedig nem mint Ádám kiált fel az ember tragédiájában, hogy csak az a vég, azt ne láttam volna, hanem egyenesen követeli magának ezt az utolsó snittet. Majd talán kikapcsolva a tévét morrant egyet férjre, feleségre: „*bezzeg régen te is tudtál értem így rajongani!*” Aztán kimegy a konyhába felnyitni egy üveg sört vagy elmajszolni egy kis csokoládét. A gyerek pedig, ki a valaha volt szerelmük jelképét hivatott megtestesíteni egy szobával arrébb, mégis fényévekkel távol fürkészi a tik-tokot vagy titkokat? Ugyan mindegy! Neki bármelyik jó.

Szomorú valósága mindennapjainknak ez a kis jelenet. De sajnos kézzel fogható valóság. Meddig tart hát egy ilyen életben a kimondott szó hatásfoka? Gyanítom semeddig, vagy csak addig, míg kimondták. Esetleg egy-két évig.

Hogyan lehet hát növelni ezt a hatásfokot? Hogy lesz a pillanat hevéből tartós fogadalom, megtartott ígéret?

Úgy, ahogy az apostol is írja: „különbnek tartsátok egymást magatoknál”. Nem kifejezetten esküvőre készülő pároknak szól ez a kérdés, nem is csak bizonyos alkalmakra szól. Minden embernek szól, aki nem remeteként, némasági fogadalmat téve él ebben a világban. Márpedig nem így élünk.

A kiindulópont ez: akivel együtt élek, dolgozom, különb nálam. Mit is jelent valakit különbnek tartani? Nem egy állandó kisebbségi komplexusról van itt szó. Nem is egy mímelt önbizalomhiányról. Ezek csak frusztrálnak és többet ártanak, mint segítenek. Az, hogy a másikat különbnek tartom, azt jelenti, hogy megkülönböztetett figyelemmel bíró az életemben. Képes vagyok értő figyelemmel felé fordulni. Akit különbnek tartok, megérdemli, hogy tisztelettel és gyengédséggel forduljak felé. Teljes odaadással, megbecsüléssel és szeretettel vagyok afelé, akit különbnek tartok. Ennek forrása pedig nem lehet más, mint az, hogy szeretem. Innen indul az esküvői fogadalom: „akinek most Isten színe előtt kezét fogom, szeretem.”

Egy ilyen alapállás valóban képessé tesz arra, hogy a másikat feljebbvalónak tekintsem. Előtérbe kerüljön ő, és háttérbe szoruljak én. Istennel kapcsolatban mondjuk is: Neki növekednie kell, nekem kisebbedem (Jn 3,30). Mindezt pedig szabad elhatározásomból jelentem ki és teszem, mert tudom, jobb vele, mint egyedül. Több leszek általa, mint önmagamtól bármikor lehetek. Ugye látjátok, Istentől beszélek, mégis igaz ez a mindennapi kapcsolatainkra nézve is. Onnantól kezdve, hogy a másik érték és drága kincs lesz, legyen az feleség, férj, gyermek, munkatárs, gyülekezeti tag... egyértelművé válik, hogy azt nézem és teszem, ami a másinak jó. Amivel nem megrongálom, hanem teljesebbé teszem az életét. És mivel fontos a kedves, a gyermek, fontossá válik, hogy én magam is jól legyek.

Az apostolnak az a kijelentése, hogy tartsuk egymást különbnek, nem egy csökkent önképhez vezet tehát, hanem pont, hogy növeli az ember értékét. Azét, akit különbnek tartunk magunknál, de a saját személyünket is. Mert, ha mindazoknak a javát szeretném szolgálni, akikkel együtt élek, figyelek arra, hogy én magam is rendben legyek. Legyen az fizikális vagy mentális jóllét. Ez a szemléletmód növelheti meg az újévi fogadalmak hatásfokát is. Ez az alapja mindennapi békességüknek és boldogulásunknak.

Az egyéni érdekeken és értékeken túl észrevenni és értékelni azt, aki mellettünk van, hogy hálások lehessünk minden napon mindazért, amink van. A feleség tartsa különbnek a férjét magánál, ahogy a férj is a feleségét. A szülő tartsa különbnek a gyermekét magánál, ahogy a gyermek is a szüleit. A lelkész tartsa különbnek a gyülekezetét magánál, ahogy a gyülekezet is a lelkészét. De legfőképpen, tartsuk Istent különbnek magunknál, hiszen Isten is így tekint ránk megváltó kegyelmében.

Övé legyen hát a dicsőség mindenkor, hogy tanít bennünket erre az el nem múló szeretetre és megbecsülésre. Ámen.

A Szerző a Győri Református Egyházközség beosztott lelkipásztora, a PRTA végzett hallgatója.

HÁZASSÁG ÉS HÁZASSÁGI ELVÁLÁS

AZ ÓKORI IZRÁELBEN ÉS A KORAI ZSIDÓSÁGBAN

Írta: Dr. Balla Ibolya

A Szentírás szerint a házasság a teremtés rendjében gyökerezik; az Ószövetség első két fejezetében található két teremtéstörténet együttesen beszél a férfi és a nő teremtéséről, megmutatva a férfi és nő kapcsolatának lényegét. Bár két eltérő forrásból, hagyományból származik e két teremtéstörténet, mindkettőből egyértelműen kiderül, hogy a teremtés célja, beteljesedése, tetőpontja az ember teremtése. Az 1Móz 1,27 szerint az ember két nem formájában öltött testet, hiszen Isten őt férfivá és nővé teremtette. Ugyanebben a versben található még egy nagyon fontos megjegyzés: Az Isten a saját képére teremtette az embert. Az embernek, mint férfinak és nőnek együtt van különleges kapcsolata Istennel, ez határozza meg az egymáshoz való viszonyukat is. Az Isten képmására teremtés azt jelenti először is, hogy az embernek a világban az Isten által teremtett dolgokkal foglalkoznia kell (1Móz 1,28; 2,15). Mindkét teremtéstörténet szerint van tehát felelőssége, feladata, mégpedig gondot viselni a teremtésre. Az ember istenképűsége azt is jelenti, hogy az ember választ tud adni az Ő megszólító szavára, mégpedig férfi és nő együtt tud választ adni rá. E kettőre együtt bízott a föld benépesítése és a teremtés őrzése. Ebben az is benne foglaltatik, hogy a férfi és a nő együttesen, harmóniában tud a teremtett világ őrzője lenni, csakis akkor, ha szeretetteljes a kapcsolatuk, kiegészítik egymást, nem egymással versengve, értelmetlen rivalizálásba bocsátkozva, vagy akár békétlenségben élve.¹ Az 1Móz 1,28 szerint a szaporodás, vagyis a család Isten áldása, amely itt univerzális áldásként jelenik meg.

A teremtéstörténet nem csak azt mondja ki, hogy az ember számára rossz az egyedüllét (1Móz 2,18), hanem azt is, hogy a rábízott feladatok elvégzésében és az élet teljességében az asszony hozzáillő segítőtárs. Ez a kifejezés azonban nem használható fel arra, hogy bármelyik is önkényesen uralkodjon a másik felett, sem pedig a különbségek elmosására. Eltérőek lehetnek a feladataik, de egymást kiegészítve végzik el azokat. Az, hogy Isten az asszonyt nem a porból formálta, mint az első embert (2,7) és az állatokat (2,19), hanem az ember oldalbordájából, jelzi, hogy minőségileg más az összetartozásuk, mint a többi élőlényé, és nincs az állatok között az asszonyhoz hasonló segítőtárs. A férfi csak akkor szólal meg örömujjongásban, amikor Isten az asszonyt hozzávezeti, nem előbb (2,23), s a kettejük közötti vágy csak akkor nyugszik meg, amikor egy testté lesznek (2,24), csak együtt jelentik az egészet. Kapcsolatuk minden más családi kapcsolatnál erősebb.² A nemek közötti vágyakozást Isten oltotta az emberbe, és a teremtéstörténet a nemüknél fogva létező összetartozásukat a teremtésben megmutatkozó legfőbb csodává és titokká avatja.³ A házasság Isten akaratának megfelelően felbonthatatlan kapcsolat. A bűnbeesésnek azonban következményei vannak a házasságra nézve is (1Móz 3), itt már megjelenik az első

¹ WOLFF, HANS WALTER (2001): *Az Ószövetség antropológiája*. Harmat Kiadó, Budapest, 200–201.

² WOLFF, HANS WALTER (2001): *Az Ószövetség antropológiája*, 212.

³ RAD, GERHARD VON, (2000): *Az Ószövetség teológiája, I.*, Osiris Kiadó, Budapest, 127.

emberpár viszonyában egymás hibáztatása, a nemiség természetességének megszűnte (3,7), a gyermekszülés nehézségei és a férfi és nő közötti versengés (3,16). A bűn miatt ezért később a törvény megengedte a válást (lásd alább).⁴ A mózesi törvények alapvetően védik a házasságot, annak tisztaságát (2Móz 20,14.17; 3Móz 18,20; 4Móz 5,11–31; 5Móz 22,22), de az eljegyzett nő erkölcsét is (5Móz 22,23–27), az utóbbira jogilag úgy tekintettek, mint a házásra (5Móz 28,30; 2Sám 3,14);⁵ házasságtörésnél mindkét esetben halálbüntetést szab ki a törvény (5Móz 22,23–24). Ennek fényében kell értelmeznünk Józsefnek Máriával szembeni viselkedését (Mt 1,18–25). Az Ószövetség a házasságot Isten előtt kötött szövetséggént is ábrázolja, és az ehhez való hűtlenségnek maga Isten a tanúja (Péld 2,17; Mal 2,14).

Az ókori Izráelben férfi és nő a nagycsalád keretein belül élt együtt, amely néha akár négy generáció tagjait is magában foglalhatta. A házassággal és a család fennmaradásával kapcsolatban az Ószövetség fontosnak tartja hangsúlyozni az atyai ágnak, az atya nevének fennmaradását, és azt, hogy sokszor a nő lépett be a férfi családjába (1Móz 24,50–67). Ugyanakkor ez – legalábbis átmenetileg – fordítva is elképzelhető volt, mint Jákób esetében, aki a hagyomány szerint 20 évig élt Lábán házában, ebből 14 évig Ráhelért és Leáért szolgált (1Móz 29,1–31,21). Bár a családot érintő legfőbb kérdésekben a családfőnek volt elsősorban döntési joga, a nő feladatai közé tartozott a családon belül a gyermekek nevelése, a háztartás vezetésén belül sajátos feladatok (Péld 31,10–31), és a leánygyermeknek e feladatok ellátására való megtanítása. A nőnek ezen kívül hatalma volt dönteni a családon belüli egyes rabszolgák sorsa fölött. Ezt mutatja többek között az, hogy Sára elhatározhatja Hágár elbocsátását, ezt a kérését Ábrahámnak teljesítenie kell (1Móz 16,6; 21,9–12).

Elsősorban az ősatyák és bírák történeteiben, valamint egyes uralkodókkal kapcsolatban tájékozódhatunk arról, hogy az ókori Izráelben létezett a többnejűség, melynek oka különböző lehetett, és az ókori gyermekhalandóság gyakorisága miatt is érthető: a gyermek utáni vágy, szerelmi vágy, az uralkodóknál a politikai érdek, szövetségek megkötése idegen népek uralkodóival, valamint a dinasztia fenntartása.

Bár a törvények igyekeznek rendezni a poligám házasságokon belül az örökösödést, hogy a kevésbé szeretett feleség utóda is jogos eljárásban részesüljön, és elsőszülöttségi joga ne csorbuljon (5Móz 21,15–17), az esetek többsége azonban arról árulkodik, hogy az ideális házasság egy férfi és egy nő házassága volt. Egyéb esetekben sokszor olvasunk rivalizálásról, valamelyik fél szívfájdalmáról (lásd Sára és Hágár, Ráhel és Lea, Anna és Peninná), különösen akkor, ha az egyik feleség meddő volt, és a másik gúnyolta őt (1Sám 1,6–7). A deuterokanonikus Sirák könyve szerint a két vetélkedő feleség nagyobb szívfájdalom és gyötrelem a férj számára, mint a pletyka és a rágalmozgás (Sir 26,5–6).

Az Ószövetség házassággal foglalkozó szövegei – még a törvények, előírások esetében is – tanúskodnak a házasságban meglévő vagy szükséges szeretetkapcsolatról. Férfi és nő kapcsolata nem csupán szerződésen alapul. Több olyan tudósítást találunk, ami erre utal, és némelyik jogi szövegben szerepel. A 2Móz 21,7–11 egy rabszolganő méltányos bánásmódhoz, megbecsüléshez

⁴ CZANIK PÉTER (2000): „Házasság”, In: BARTHA TIBOR (2000, SZERK): *Keresztyén Bibliai Lexikon, 1.*, Kálvin Kiadó, Budapest, 576.

⁵ BAAB, OTTO J. (1962): „Marriage” In: BUTTRICK, GEORGE A. (1962, SZERK): *The Interpreter's Dictionary of the Bible* 3, New York, 278–287, 284. Vö. 1Móz 19,14; Bír 14,15; 15,1.

való jogát említi. A lángoló szerelemre utalás látható az 1Móz 29,20-ban: „Így szolgált Jákób Ráhelért hét esztendeig, de ez csak néhány napnak tűnt neki, annyira szerette őt.” Bár a teremtestörténetben nyilvánvalóan fontos a „szaporodjatok, sokasodjatok” parancs, és az ókori Izráelben a gyermekekre áldásként tekintettek, mégis figyelemre méltó az, hogy a házasság értelmét nem kizárólag a gyermekek világra hozatalában látták. Erre utal az 1Sám 1,5–8, amelyben Sámuel apja, Elkána így vigasztalja feleségét, Annát, akit a másik feleség, Peninná a meddősége miatt gúnyol: „Anna, miért sírsz, és miért nem eszel? Miért vagy úgy elkeseredve? Nem érek én többet neked tíz fiúnál?” (v. 8) A nő részéről megnyilvánuló szerelemre jó példa Saul lánya, Míkal, akiről azt olvassuk, megszerette Dávidot (1Sám 18,20). Amikor Saul őt máshoz, Paltielhez adja, és Dávid őt visszaköveteli, Paltiel siratja Míkalt egészen Bahurímig (2Sám 3,16). Izsákról pedig azt írja a szentíró, hogy miután elvette Rebekát, megvigasztalódott anyja, Sára halála után (1Móz 24,67). A Péld 5,18–19-ben az atya/tanítómester arra tanítja gyermekét/az ifjút, hogy ifjúkora feleségének szépségét élvezze, és ne másét. Itt azonban már megjelenik a házasságtöréstől való óvás, valamint az ennek következményeitől való félelem is. A derék asszony dicsérete (Péld 31,10–31) jól mutatja, hogy egy ügyes asszony milyen áldásokat tud családjá számára biztosítani; a szerző őt az igazgyöngyhez hasonlítja, amelynél értékesebb. Nemcsak a háztartást vezeti, de törődik olyan ügyekkel is, amelyek férjének nyilvános megítélésére is hatással vannak, vagyis tőle is függ, férjét a közösségben tisztelik-e, vagy sem.⁶ A Péld 18,22 is kincshez hasonlítja a jó feleséget, aki őt elnyerte, az „elnyerte az Úr jóakarátát.” Az Énekek énekét is példaként említhetjük a férfi és nő közötti szerelemre, annak szépségére és intenzitására nézve.

Az Újszövetség egyfelől az Ószövetség hagyományait tükrözi, másfelől néhány alapvető kérdésben eltér attól, vagy bővíti azt. A válás terén elmélyíti a mózesi törvénykezést (Mt 5,27–32; Mk 10,1–12; Róm 7,2; 1Kor 7,10–11; 1Tim 5,6). Bár Jézus beszédeiben nem találjuk a többnejűség tiltását, Pál beszédeiből inkább az egyneműsége következtethetünk (1Kor 7,1–6). A szolgálat érdekében való lemondás a házasságról isteni ajándék (Mt 19,12; 1Kor 7,7–9.32–35). Az Újszövetség azonban általában a tisztességes házasságot ajánlja, hangsúlyozza a házasság és a családi élet tisztaságát, a családtagok feladatait és egymás iránti felelősségét, megbecsülését (1Kor 7,1–9; Ef 5,22–23; 6,1–4; Kol 3,18–21; 1Thessz 4,3–5; Tit 2,1–5; Zsid 13,4; 1Pt 3,1–7), az özvegyek életének tisztaságát (1Tim 5,3–16), és elítéli a házasság tiltását.⁷

Összességében a házassági törvények is azt szolgálták, hogy egyrészt meggondolatlan, pillanatnyi hangulatból fakadó döntések ne következzenek be, másrészt, az emberi hibából kialakult és tűrhetetlenné vált viszonyt senkinek se kelljen elviselni (5Móz 24,1–4). S bár ezek a törvénye szigorúak, és elsősorban a közösség érdekeit, annak fennmaradását és tisztaságát tartják szem előtt, az ókori Közel-Kelet kontextusában sok esetben humánusak, ahogyan azt a narratívák is több esetben megerősítik. Az 5Móz 24,5 szerint az új házasnak nem szabad katonai és egyéb szolgálatokat végeznie, hanem egy évig a háztartás dolgaival kell foglalkoznia és magát az „asszonyával átélte örömeiknek szentelnie.”⁸ A sógorházasság (5Móz 25,5–10) célja elsősorban a

⁶ WOLFF, HANS WALTER (2001): *Az Ószövetség antropológiája*, 209–211.

⁷ Lásd: CZANIK PÉTER (2000): „Házasság”, 577.

⁸ WOLFF, HANS WALTER (2001): *Az Ószövetség antropológiája*, 207.

meghalt férj nevének fenntartása, és a birtok családon belüli megtartása volt, ugyanakkor az özvegyen maradt asszony számára védelmet, megélhetést, és – ahogyan Ruth könyve tanúsítja – megbecsülést is jelentett.⁹

Az ószövetségi narratívák alapján a házasság megkötéséről elsősorban a családfők hoztak döntést. A házasság az egész családot, annak fennmaradását, stabilitását érintette, ezért különös jelentőségű ügy volt. Ábrahám szolgáját küldi el, hogy rokonságából hozzon feleséget fiának, Izsáknak; a szolga a menyasszony testvérével, Lábánnal és atyjával, Betuéllal tárgyal a házasságról (1Móz 24). Jákób Lábántól kéri feleségül Ráhel (29,18). Cippórát atya, Reuél adja Mózeshez (2Móz 2,21). Az 1Sám 18,20–21 szerint a leány atya (Saul) kezdeményezi a házasságot, amikor tudomására jut, hogy leánya, Míkal megszerette Dávidot. Ugyanakkor az 1Móz 21,21 szerint Hágár szerez feleséget Egyiptom földjéről fiának, Izmaelnek. Sámson első házassága esetében azonban azt látjuk, hogy Sámson nem hallgat szüleire, és ragaszkodik ahhoz, hogy filiszteus nőt vegyen feleségül. Sikem és Dina esetében is Sikem az, aki apját, Hamórt megkéri, hogy Dinát kérje számára feleségül (1Móz 34,4).¹⁰ A deuterokanonikus és rabbinikus írások alapján azonban valószínű, hogy bár a házasságot elsősorban az apák rendezték el, számos házasság megkötése már a biblikus korban is bonyolult volt, és a házassági kikötések tárgyalásában részt vettek nemcsak a szülők, de a házasulandó gyermekek is.¹¹

A már megkötött házasságról szóló narratívák és törvények mellett kevés bibliai szöveg foglalkozik a házasság megkötésével, vagy annak előzményeivel, többek között az eljegyzéssel. Talán ilyen időszaknak is tekinthető az az idő, amíg Jákób szolgált Ráhelért (1Móz 29,21), vagy erre utalhat az 1Móz 19,14, amikor beszél azokról a férfiakról, akik kinyilvánították szándékukat, hogy elvegyék Lót leányait (lásd még Jóel 1,8). Említi az eljegyzés tényét a 2Sám 3,14.¹² Az 5Móz 20,7 kimondja, hogy aki eljegyzett egy leányt, de még nem vette el, az „*menjen vissza a házához, nehogy másvalaki vegye azt el, ha ő meghal a harcban*”. Ahogyan fentebb említettük, a mózesi törvények között többet is találunk, ami egyformán vonatkozik eljegyzett és már házas nőkre. A mátkaság időtartamáról elsősorban az intertestamentális és rabbinikus irodalom alapján alkothatunk képet. Egyes rabbinikus források szerint ez egy év (m.Ketub 5.2, m.Ned 10.5), és nem kezdődik korábban, mint ahogyan a leány házasságra érettnak tekinthető, vagyis betölti a 12 évet (m.Nid. 5,6-8). A menyasszony a házasságig többnyire atya házában tartózkodott. Egyes qumráni iratok (1QSa = 1Q28a I, 9-11) a vőlegény életkorával kapcsolatban 20 évet említenek.¹³ A házassági szándék kinyilvánítása a 2Móz 22,15–16 szerint jegyajándékkal és/vagy pénz megfizetésével járt. Az eljegyzéssel kapcsolatban az m.Qidd. 1.1, m.Ketub. 4.4, t.Qidd. 1.1-4 rabbinikus írások még említenek egy eljegyzési iratot is. A menyegzővel kapcsolatban feltételezhető, hogy a menyasszony

⁹ HARRISON, ROLAND K. (1986): „Polygamy”. In: BROMILEY, GEOFFREY W. (1986, SZERK): *International Standard Bible Encyclopedia* 3, Grand Rapids 1986, 901–902; BAAB, OTTO J. (1962): „Marriage”, 280, 282–283.

¹⁰ CHAPMAN, DAVID W. (2003): „Marriage and Family in Second Temple Judaism”. In: CAMPBELL, KEN M. (2003, SZERK.): *Marriage and Family in the Biblical World*. InterVarsity Press, Downers Grove, 183–239, 204; BLENKINSOPP, JOSEPH (1997): „The Family in First Temple Israel”. In: PERDUE, LEO G. (1997, SZERK.): *Families in Ancient Israel*. Westminster John Knox Press, Louisville, 48–103, 59.

¹¹ SATLOW, MICHAEL L. (2001): *Jewish Marriage in Antiquity*, Princeton University Press, Princeton, 112.

¹² A próféták az eljegyzés képét sokszor Isten és Izráel viszonyának ábrázolására használják, ezeket az igehelyeket itt nem tárgyaljuk (pl. Hós 2,21–22).

¹³ CHAPMAN, DAVID W. (2003): „Marriage and family”, 186–187.

fátylat viselt (1Móz 24,65; 29,25), több napig tartó, zenével, evéssel-ivással egybekötött ünnepi alkalom volt (Bír 14,10–12; Jer 16,9; 25,10; Mk 2,18–20; Jn 2,1–12). A Szentírás említi a menyasszony és vőlegény menyegzői szobáját (Jóel 2,16).

A házasság megkötésével kapcsolatban a legmeglepőbb tény, hogy míg az Ószövetség említi a válólevelet (5Móz 24,1–4), konkrét házasságlevélre és az abban szereplő kikötésekre nem találunk utalást. Valószínűtlen azonban, hogy ne létezett volna ilyen irat már az ószövetségi korban. A Kr. e. 4–2. századra datálható, deuterokanonikus Tóbit könyve már említi a házassági szerződést (7,13), feltételezhető azonban, hogy már a babiloni fogság kora előtt is létezett ilyen, nemcsak az ószövetségi kor végétől kezdődően.¹⁴

E szerződés elnevezését (*k^etubá*) már elsősorban a rabbinikus irodalomból ismerjük, kialakulása hosszú időt vett igénybe.¹⁵ A mátkapénzre utalást tartalmazza már a kanonikus iratok közül az 1Móz 34,12; 2Móz 22,15–16; 5Móz 22,29; Hós 3,2; 1Sám 18,25.27, és nemcsak pénzként (lásd még Jákób szolgálatát az 1Móz 29,15–30 szerint). Az Elefantinében már valószínűleg a Kr. e. 6. vagy 5. században letelepült zsidóktól származó szerződések szerint a mátkapénzt a leány atyja vagy pártfogója hozzáteszi a hozományhoz, így biztosítva a nő létbiztonságát arra az esetre, ha a későbbiekben férje meghal vagy elbocsátja őt.

A házassági szerződés végső formájának kialakulásában fontos szerepet játszott a Kr. e. 1. században élő farizeus, Simon ben Seta. Az ő nevéhez fűződik a szerződés olyan módon történő módosítása, hogy az már nemcsak a házasságra, de a válásra vonatkozó kikötéseket is tartalmazott. Ennek értelmében, ha a vőlegény a házasság időpontjában nem tudta megfizetni a mátkapénzt, elegendő volt azt megígérni. Válás esetén azonban köteles volt azt megfizetni. A rendelkezés védelmet jelentett azok számára, akiket a férjük – esetleg a hozomány elköltése után – üres kézzel akart elbocsátani, és hozzájárult a válások számának csökkenéséhez is, ugyanakkor elősegítette a szegényebb fiatal férfiak házasulását.¹⁶

Azok a szövegek, amelyek nemcsak házasságról, hanem a házasságot veszélyeztető szexuális kapcsolatokról, például paráznaságról írnak, már az Ószövetségben sem csupán a negatív következményekre (büntetés, esetenként pénzbeli bírság, házasságon kívüli örökösök születése) hívják fel a figyelmet, hanem arra is – ahogyan fentebb említettük –, hogy helye van a házasságon belül a férfi és nő közötti öröm és szeretet megélésének (többek között Péld 5). Igazán csak Jézusnál teljesedik ki az a gondolat, hogy a megfelelő helyen, a házasságon belül, a másik fél tiszteletét nem nélkülöző vágyakozás és az olyan házasság, amely az egész életre szóló elköteleződés szándékával jön létre, Isten akarata, és ennek semmibevétele súlyosabb következményekkel jár, mint egy paráznasággal megsértett férj bosszúja, pénzbüntetés vagy válás esetén a mátkapénz utólagos megfizetése. Azok a képek, amelyeket Jézus a Mt 5,29–30-ban

¹⁴ Lásd: EPSTEIN, LOUIS M. (1927): *The Jewish Marriage Contract: A Study in the Status of the Woman in Jewish Law*. Jewish Theological Seminary of America, New York, 1–77; SATLOW, MICHAEL L. (2001): *Jewish Marriage*, 213–116; CHAPMAN, DAVID W. (2003): „Marriage and Family”, 197–198.

¹⁵ EPSTEIN, LOUIS M. (1927): *Marriage Contract*, 1–77; SATLOW, MICHAEL L. (2001): *Jewish Marriage*, 87, 200–204; FRIEDMAN, MORDECHAI A. (1980): *Jewish Marriage in Palestine: A Cairo Geniza Study, I., The Ketubba Traditions of Eretz Israel*. Tel Aviv University, Tel Aviv, 239–262.

¹⁶ EPSTEIN, LOUIS M. (1927): *Marriage Contract*, 26–28; SATLOW, MICHAEL L. (2001): *Jewish Marriage*, 84; COLLINS, JOHN J. (1997): „Marriage, Divorce, and Family in Second Temple Judaism.” IN: PERDUE, LEO G. (1997, ED): *Families in Ancient Israel*. Westminster John Knox Press, Louisville, 108–110, 113–114.

használ, jól mutatják, hogy a törvény be nem töltése kárhozatot von maga után. E versekből kiderül, hogy a tekintet után a vágyakozás következő állomása lehet az érintés. Másrészt pedig Jézus arra hívja fel a figyelmet, hogy a házasságtörés a szívben születik meg. A vágyakozás valószínűleg nem futó pillantást jelent, hanem olyan erős vágyat, ami megmérgezi az ember életét, amitől nem tud szabadulni, és amely potenciálisan pusztító hatással lehet egyesek életére, mint ahogyan látható az Dávid és Betsabé, valamint Amnón és Támár esetéből. Figyelemre méltó az, hogy a Dekalógus masszoréta szövegében, valamint a LXX szerint az 5Móz 5,6–21-ben a házasságtörést és gyilkosságot tiltó parancs egymást követi. Az egész emberi életen eluralkodó vágy azonban nem mindig látható, tetten érhető. Jézus ezzel arra tanít, hogy nemcsak annak lehetnek az elkövetőre nézve negatív következményei, ami látható, amit tanúkkal lehet igazolni. Az a vágyakozás is káros, ami az ember szívében születik meg, de amellyel a bíróság, a törvénykezés nem tud mit kezdeni. Ez azt is jelenti, hogy Jézus a 7. és 10. parancsolat között nem tesz különbséget: az akarat, a vágy már elegendő ahhoz, hogy az ember bűnt kövessen el. Bár a 10. parancsolat esetében sem lehetséges az ellenőrzés, felderítés, mégis ítélet alá esik a vágyakozás, vagyis nemcsak a tett és következménye fontos, hanem a tiszta lelkiismeret is.¹⁷ Itt már többről van szó halálbüntetésnél vagy anyagi kártérítésnél (lásd pl. Péld 6,35). Az ilyen vágyakozás a másik embert tárgyiasítja, az elkövetőt pedig kárhozatba viszi.

A válás kérdésében a Mt 5,27–32-ben Jézus nem szó szerint idézi az 5Móz 24,1–4 szövegét, ugyanakkor bizonyos, hogy erre történik utalás. Az 5Móz 24,1–4 szövege önmagában is sok problémát rejt. A héber szövegben található „*valami ellenszenveset*” szókapcsolat nehezen fordítható és már az ókorban is sokféle értelmezésre adott lehetőséget, gondoljunk csak a Sammáj és Hillél iskolái közötti jelentős különbségre a kérdést illetően, ahol az előbbi csak paráznaság esetén engedélyezte a válást, míg az utóbbi a nő bármely olyan tulajdonsága miatt, ami őt férje szemében házasságra alkalmatlanná tette. Az „*ellenszenves*” szó háttérben lévő héber kifejezés többek között jelentheti a következőket: szemérem, meztelenség (1Móz 9,22), valami, ami védtelen (1Móz 42,9), gyalázat/szégyen (1Sám 20,30). Ezért az 5Móz 24,1-ben lévő értelmét is nehéz körülhatárolni, bár a LXX-ben lévő fordítása egyértelműen valamilyen szégyenletes dolog irányába mutat. Jézus tanításában tükröződhet az a tendencia, hogy a férfiak túl könnyen és gyorsan a válás eszközéhez nyúltak, és a mózesi törvénykezést a visszaélések elkendőzésére alkalmazták. Ugyanakkor e tanítás megértéséhez elengedhetetlen az, amit a házassági gyakorlatról, a válások számának megnövekedéséről, és a Jézus fellépését megelőző korra kialakult helyzet orvoslását célzó házassági szerződésről fentebb említettünk. Jézus azzal, hogy a válást csak paráznaság esetén teszi elfogadhatóvá, a mózesi törvényekkel való visszaélésnek, a házasság túl elhamarkodott megkötésének és felbontásának veszi elejét. Nem a külsőségeknek való megfelelést kéri számon, hanem figyelmeztet arra, hogyan lehet a részletekben elveszni, a törvény adta kereteket rosszul használni, kiskapukat és kifogásokat keresni. Rávilágított az írástudók és farizeusok szívének keménységére, és egy egész generációt nevezett paráznának (Mt 12,39; 16,4).¹⁸ Ezzel egyidejűleg arra is ráébreszti a hallgatóságot, hogy minden, Istent megtéveszteni akaró gondolat vagy tett hiábavaló, hiszen ő tudja, ki mit érdemel. A sötétben elkövetett tett, vagy csak a szívben megjelenő

¹⁷ KEENER, CRAIG S. (1999): *A Commentary on the Gospel of Matthew*. Eerdmans, Grand Rapids/Cambridge, 187.

¹⁸ KEENER, CRAIG S. (1999): *Commentary*, 186–189.

gonosz szándék is büntetést von maga után, még akkor is, ha arra nincs törvényi előírás, szemtanú és nem követi földi igazságszolgáltatás. Az igazság emberi, sokszor hiányos, meg nem felelő védelme helyett isteni védelem valósul meg, és ebben az Újszövetség az Ószövetség hagyományában áll: az emberi méltóság, igazságosság, szeretet és irgalom képviselője, védelmezője meglátja és meghallja azt, aki hozzá kiált és felveszi annak peres ügyét; előtte semmi sem maradhat titokban.

A Szerző református lelkipásztor, docens, a PRTA rektorhelyettese.

A HÁZASSÁGRA KÉSZÜLÉS ELVI ÉS GYAKORLATI SZEMPONTJAI

Írta: Dr. Németh Tamás rektor

Egyre gyakrabban láthatunk olyan köztéri kapukat, hidakat, amelyre a szerelmesek lakatot tesznek, a kulcsot pedig eldobják. Salzburg egyik hídjá tele van ilyen lakatokkal. Kicsi, nagy, kerek, szögletes, szív alakú mind azt jelzi, hogy két egymást szerető ember kattintotta oda, majd a kulcsot bedobta a folyóba. A lakat jelkép. Jelképe annak, hogy a szerelemmel valami új kezdődött, lemondás önmagamról, átadottság annak, aki szeret. Jelképe a megváltoztathatatlan köteléknek, „*mert erős a szeretet, mint a halál, kemény, mint a sír a buzgó szeretet; lángjai tűznek lángjai, az Úrnak lángjai.*” (Én 8,6). Jelképe az egymás melletti döntésnek, egymás iránti elköteleződésnek. Nem kerülhetjük meg azt a kérdést, hogy azok a tízezrek, akik egy anonim lakattal hozzák mindenki tudomására szerelmüket, egymáshoz tartozásukat, vajon házasok-e, vajon boldog házasok-e, vagy megrozsdásodott a kapcsolatuk, mint a lakatok, amiket kikezdett az időjárás. Mi a szerelem, a házasság, a boldogság titka?

Először is azt kell mondanunk, hogy a szerelemben sem a magunkéi vagyunk, mert a szerelem Istentől van. A szerelem lángjai valóban az Úrnak lángjai. A teremtéskor elhangzik a szerelem rendje, hogy „*elhagyja a férfi atyját és anyját, és ragaszkodik feleségéhez: és lesznek egy testté*” (1Móz 2,24). „*Úgy hogy többé nem kettő, hanem egy test. Amit azért az Isten egybeszerkesztett, ember el ne válassza*” – teszi hozzá Jézus magyarázatként (Mt 19,5). Kiegészíti Pál apostol azzal, hogy „*ti is egyen-egyen, ki-ki az ő feleségét úgy szeresse, mint önmagát*” (Ef 5,33). Kicsit rémülten mondják erre Jézus tanítványai, hogy ha így van a férfi dolga az asszonnyal, nem jó megházasodni (Mt 19,9-10). Mert ha egy férfi elbocsátja a feleségét anélkül, hogy paráználkodott volna, paráznává, azaz házasságtörővé teszi azt, ha pedig valaki elbocsátott asszonyt vesz el, maga is paráználkodik.

Súlyos szavak ezek, és arról szólnak, ami a ma emberének egyik legnagyobb problémája. A liberális erkölcs azt mondja: Ne tartozzál sehova. Így maradhatsz meg a szabadság illúziójában. De aki a szabadság illúziójában akar maradni, az nem lehet szerelmes, az nem örülhet az első csóknak, az

nem nevelhet gyermeket, nem sétáltathat unokát. Meg kell tagadnia az élet emberileg szólva legszebb oldalát, mert ahhoz elszánt döntés kell. Dönteni pedig meg nem akarunk, pedig Jézus azt mondja, hogy döntsünk, vegyük fel az ő igáját, de azt is hozzáteszi, hogy az ő terhe könnyű és az ő igája gyönyörűség.

A szerelem olyan kötelék, amely nem tesz rabbá, nem szabadulás valamitől, hanem szabadság valamiben, s ennek megpecsételése, nyilvánosságra hozatala a házasságkötés. Ma a házasság sokaknak nem tetszik, eleinte régimódinak gondolták, ma pedig félnek tőle. Mi ennek az oka? Nem szeretik eléggé egymást a mai fiatalok? Nem hiszem, hogy ez lenne. Biztosan ugyanúgy szeretik egymást mint régen, azonban a félelmük oka egyfelől a sok rossz példa, amit mi idősebbek bőven mutatunk, másfelől nem hiszik el azt, hogy a házasság nem tesz rabbá, mert a házasság Istentől való ajándék.

A házassághoz hit kell, mert a házasság olyan, mint amikor valaki egy üres lapot aláír. Nem tudja mi kerül rá, de mégis azt mondja, hogy vállalom. Racionálisan, a józan ész birtokában ilyesmit nem tesz az ember. Kimondani azt, hogy „*holtomig vagy holtáig hitetlenül el nem hagyom*”, amikor azt sem tudom, hogy egy óra múlva mi lesz. Ilyesmit csak olyan ember tesz, aki hiszi, hogy az élete eseményei nem véletlenszerűen, hanem Isten vezetése alatt következnek egymás után, vagy aki teljesen elveszítette a józan ítélőképességét.

A házasságnak tehát két nagy tartóoszlopa van. Az egyik a szerelem, a másik a hit. A férfi és a nő kapcsolatában minden ezen a két ponton nyugszik: hit és szeretet. Ezért ez a kapcsolat nem kötelék, nem bilincs, nem lakat, amit magunknak gyártunk, és jobb híján hordjuk, vagy eldobjuk azt híván, hogy ezzel megszabadultunk. A házasság szövetség, hiten és szereteten nyugvó szövetség. A célja pedig nem kisebb, mint a boldogság, a boldog állapot, nem csak boldog percek, élet helyett órák, hanem tartósan boldog állapot. Ezt sokszor csak akkor vesszük észre, amikor már késő. A házasságnak gyümölcsei a gyermekek. Akik szorosán kötődnek hozzá, de akik egyszer le is válnak róla. Ha pedig hisszük azt, hogy Isten ajándéka a szerelem és a szexualitás, akkor a sok visszaélés ellenére is el kell fogadnunk azt, hogy ezek nem a bűnre, nem a csalásra adattak, hanem a boldogságért. Ha jól élünk vele, boldogok vagyunk benne. A református házassági eskü, amelyet a továbbiakban részletezünk, pontosan tükrözi, hogy a hit és szeretet harmóniájában, hogyan lehet egyre szorosabb szövetség két ember között. A református házasság nem sákramentum. Azonban Pál a férfi és nő egységét Krisztusnak az anyaszentegyházhoz való viszonyához hasonlítja, mint a szeretet és viszont-szeretet hatalmas titkát. A római katolikus szemlélet számára azért egyértelmű, hogy sákramentum, mert a *müisztérion* kifejezést a Vulgata *sacramentum*-nak fordította (Ef 5,32, itt jegyezzük meg, hogy T. Béza által készített fordítás, hogy elkerülje a tévedést, megtartja a görög szót: *Mysterium hoc magnum est*).

Az eskünk első mondata arról szól, hogy „*akinek Isten színe előtt kezét fogom, szeretem.*” Nyilvános megvallása ez a társunk iránt táplált legbelső érzelmünknek. Miért van erre szükség? Nem elég a tavaszi fák alatt egymás fülébe súgni, hogy szeretlek? Nem elég. Az egymáshoz tartozást, a férfi és nő szeretet-szövetségét nyilvánosságra kell hozni. Ha valaki eddig nem tudta, az tudja meg. Ha valaki még reményt táplált magában a menyasszonyt illetően, hogy alkalmas pillanatban elhódítja, vegye tudomásul, hogy mostantól már nem teheti meg. A házastársaknak is

fontos ez a megerősítés. Hittük, hogy egymáshoz tartozunk, már tudjuk is, sőt mások is vegyék tudomásul. A szövetség megkötött. Nagy megerősítés ez. Ha csak „összebútoroznak”, akkor ahogyan összejöttek, úgy el is válhatnak.

Az eskü szövege így folytatódik: „*Szeretetből veszem el őt (megyek hozzá), Isten törvénye szerint feleségül.*” Nem csak a szeretet fontosságát hangsúlyozza ez a rész, hanem azt is, hogy van valami törvényszerű abban, hogy két élet megtalálja egymást. Nagy titok (misztérium) az, hogy Isten ajándékkul adja a férfinak a nőt és a nőnek a férfit. Mikor külföldi ösztöndíjas diák voltam, nagy vihart kavart a kollégiumban az, hogy egy japán diáktársunk közölte, hazamegy megnősülni, mert a szülei jelezték, hogy megtalálták a neki való társat. Mi európaiak megbotránkoztunk ezen a középkori eljárason. De ő csak mosolygott és azt mondta, hogy a szülei már akkor tudták, hogy ez a feladatuk, amikor fiuk született. Figyelték a reakcióit, látták hogyan viszonyul a lányokhoz, figyelték milyen vágyai és igényei vannak. Látták azt is milyen erényei és azt is milyen hibái, fogyatékosai vannak, és amikor választaniuk kellett ennek megfelelően választottak. Biztos volt abban, hogy azt a lányt meg fogja szeretni. A titok így is titok maradt, de ők minden nap nyitottak voltak erre a titokra. Nem tudjuk persze azt, hogy mi történik azokkal a japán fiúkkal és lányokkal, akik függetlenül a szüleik választásától szerelembe esnek egymással. Aki a szerelemtől és a házasságról gondolkodik egy titok részese lesz. Annak a titoknak, hogy miért és hogyan választódik ki a milliók közül az egyetlen egy.

Az ember monogám. Onnan tudjuk ezt, hogy a születésszabályozás erőszakossága és sok örültsége ellenére azonos évben született gyermekek közül valamivel több, mint 50% fiú, s amikor elérik a felnőttkort, a 18-22. életévüket ez az arány szinte pontosan 1:1. Egy fiúra tehát egyetlen lány jut. Azokban az országokban, ahol jellemző a többnejűség, természetellenesen felborítják ezt a rendet, ami komoly zavart okoz, sok férfinak ugyanis egyáltalán nem jut feleség, s a genetikai sokféleség is bizonyos fokig leszűkül.

Az pedig, hogy akit megszerettem, azért szerethettem meg, mert Isten nekem őt rendelte, őt adta társul, hit kérdése. Sok aranylakodalmát ülő párt kérdeztem meg arról, hogyan maradtak meg egymás mellett, de általában nem tudtak többet mondani, mint azt, hogy szeretik egymást. Egy férfi azt mondta, hogy elvettem a feleségemet, mert ő volt a legszebb lány, és szerettem mindig, mert ő a legjobb asszony. Tehát a milliók közt ő az egyetlenegy. Volt olyan pár, aki azt mondta, hogy gyermekkorukban együtt játszottak, és már akkor megszerették egymást, s mindig elválaszthatatlanok voltak, a házasságuk egy folyamatnak az állomása volt csupán.

Az eskü következő kijelentése ehhez kapcsolódik. „*Hozzá hű leszek.*” A hit és a hűség azonos értelmű szavak a magyar nyelvben. A „hites feleségem”, „hites uram” kifejezés azt is jelenti, hogy a hozzám hűséges társ, de azt is, hogy mellettem hitet tett, tehát elmondta ezt az esküt. Ha valaki annak ellenére, hogy hitet tett a másik mellett mégis ki akar lépni a házasság szövetségéből, mindig azért van, mert már nem hiszi azt, hogy ebben a kapcsolatban boldog lehet. Nemcsak a szeretet hidegüléséről van szó, sőt néha egyáltalán nem is arról van szó, hanem a hit rendült meg. A hit és a szeretet kölcsönhatásban vannak a házasságban. Ha nagy a szeretetem a másik iránt, akkor általában megnő a hitem is, és természetes lesz az, hogy hittel gondolok a jövőre, nem aggodalmaskodom azon, hogyan fogom legyőzni majd a közbejövő ezernyi akadályt. Akkor a

kudarcok sem kezdik ki a hitet, sőt inkább erősítik. Ha hitem van Istenben, akitől minden jó adomány és tökéletes ajándék származik, sokkal jobban ki tudom fejezni a szeretetemet is (Jak 1,17). József Attila úgy ábrázolja a hűséget, mint valami talpig nehéz páncélt, majd azt kéri a szerelmétől, hogy tegye könnyűvé, ezt „*a nehéz hűséget*”. A társunk szeretete az egyetlen, ami könnyűvé tudja tenni a hűséget. Mert könnyű hűségesnek lenni ahhoz, aki mindenben kimutatja a szeretetét, akihez jó hazamenni. A mosott és vasalt ruhában, a rendezett otthonban, az asztalra tett ételben, a kimondott szavaiban a szeretet nyilvánul meg. Ma az embereknek külön meg kell tanulniuk a szeretet nyelvét, a szeretet gesztusait, hogy könnyűvé tegyék a másik hűségét.

„*Vele megelégszem.*” Ez nem csak azt jelenti, hogy elszántak vagyunk, vagy éppen kénytelenek vagyunk egymással megelégedni, hanem azt is, hogy mindenben törekednünk kell arra, hogy a társunk elégedett legyen. Elégedett az elért eredményeinkkel, elégedett a külső megjelenésünkkel és még sorolhatnánk. Ide tartozik a szexuális elégedettség is. Sok pár egy idő után belenyugszik abba, hogy ez náluk nem megy jól, vagy kifejezetten rosszul megy. Nem szabad belenyugodni. Isten a szexualitást azért adta, hogy az egymást szerető pár a teljes egység boldogságát élje át benne. A fiatal párok nagy része úgy gondolja, hogy egy egészséges férfi és egy egészséges nő között ezek a dolgok azonnal és teljes megelégedettséggel történnek. Pedig az esetek 90%-ban csak lassan alakul ki a szexuális harmónia. Hozunk magunkkal gátlásokat, természetes szemérmességet, alkati jegyeket, hevesebb vagy hűvösebb vérmérsékletet, amit a szerelem, bármennyire hatalmas is, nem győz le rögtön.

A pár szexuális beszédmódja sem alakul ki magától. Van olyan ember, aki meg tudja fogalmazni a vágyait, van olyan, aki csak jelzéseket ad. Ha a társunk nem érzékeli a jelzéseket, vagy félreérti azokat, akkor bizony a vágyálmaink nem akarnak valóra válni. A szeretethez a szexuális életben egymásra figyelmet és nagy türelmet kell ragasztani. Sokszor az első igazán harmonikus, maradéktalanul boldog és felejthetetlen együttlét a házasságkötés után csak egy-két év múlva történik meg. De érdemes türelemmel lenni, mert azután évtizedeken át jól működik és csak a nagy változások után (szülések, változó kor) kell újrahangolni, de az újrahangolás is csak türelemmel és egymásra figyeléssel, odaadással és szeretettel lehetséges. A türelmetlen, erőszakos viselkedésnek súlyos érzelmi és szexuális zavar lehet a következménye, ez a párkapcsolatban megengedhetetlen. A szexualitás alapszabálya, hogy mindig a hidegebb félhez kell alkalmazkodni.

A házasság nélküli élettársi kapcsolatok azért sérülékenyebbek és bomlanak fel hamarabb, mert hiányzik belőle a döntés és a szövetség. Ha ezek után a megelégedettség is késik, hamar úgy gondolják, megpróbáltuk, de nem megy, és még örülnek is kicsit, hogy ez időben kiderült. Ahogyan egyik diák mondta: Sok békát meg kell csókolni ahhoz, hogy egy királyfivá változzon. Az élettársi kapcsolatoknak sokszor az óvatosság az oka. Szeretjük, egymást, próbáljuk meg, s ha nem vagyunk egymáshoz valók, akkor megpróbáljuk mással. Azonban ez csapda, mert ha eleve nincsen szeretetszövetség, eleve nem ismerjük fel a nekünk rendelt társat, hit sincsen, ami a nehéz időszakban megtartaná a párt egymás mellett, a kívülállók, a rokonság sem erősíti meg őket az egymáshoz tartozásban, nem csoda, hogy nagyon gyakori a közös hajó zátonyra futása.

Egyre gyakoribb a szeretettel való zsarolás is. Ha igazán szeretsz, akkor légy most azonnal az enyém, és ebben az is benne van, hogy ha valaki nemet mond, akkor nem is szeret igazán. A

véleményem erről az, hogy ha igazán szeretünk valakit, akkor nagyon fontos lesz a másik tisztessége. Ha ez lényegtelen, akkor nem szeretjük igazán, vagy nagyon éretlen a szeretetünk. Egyetlen példa. Diplomás lány kért tanácsot. A fiút, akivel jár, nagyon szereti, szeretne egész életén át a felesége lenni, de már fél attól, hogy megint azzal ostromolja, hogy gyermeket szeretne tőle, persze házasság nélkül. Azt mondtam neki, hogy ne bántódjon meg, ha megint mondja, válaszolja azt, hogy ő is szereti, nagyon szeretne közös gyermeket szülni, de ennek az a rendje, hogy először jegyezzék el egymást, aztán házasodjanak össze. A fiú megértette, megkérte a kezét, összeházasodtak, s azóta már három gyönyörű gyermekük van.

Sok olyan párt készítettem fel a házasságkötésre, akik jó ideje együtt éltek. De amikor egy alkalmas pillanatban megkérdeztem tőlük, összeköltöznének-e házasság nélkül akkor, ha újra kezdhetnék, a nők mind azt felelték, hogy nem. A férfiak között akadt néhány, aki vállat vont, egyikük azt mondta, neki így is jó volt. A nők számára azonban nagyon fontos a biztonság, amit a férfinak kell nyújtania. Bizonytalanságban nem tudnak maradéktalanul boldogok lenni. Ha igazán szeretjük őket, biztonságot kell először teremtenünk, s ezt a házasságban adhatjuk meg.

Sok megrekedt és pokollá vált házasságot gondolva arra ébredtem rá, hogy a nők valójában azt szeretik a férfiakban, amit igazán férfiasnak gondolnak, s a férfiak a nőkben azt, amit igazán nőiesnek gondolnak. És ez nem csak a külső, hanem főképpen a belső tulajdonságokra érvényes. Egy férfi akkor igazi férfi, akkor áraszt biztonságot maga körül, ha igazat mond, ha az ígéreteit megtartja, ha a megbeszélte időpontokat komolyan veszi, ha bátran kiáll a családjáért, ha előre tervez, és a terveibe bevonja a feleségét, ha a veszély esetén nem esik pánikba, hanem intézkedik, ha a családot kifelé, a világ felé jól tudja képviselni. A nőtől elvárt, hogy korának megfelelően csinos legyen, ne legyen elhanyagolt, a család belső légkörét építse fel (a nők mindig légkört teremtenek maguk körül, s ez lehet nagyon jó, de lehet nagyon rossz is), otthont varázsoljon a lakásba, jól főzzön, a gyermekeket rendben tartsa. Ez nem jelenti azt, hogy mindig neki kell ezeket csinálnia, s egyszer-egyszer nem segíthet a férj is, de a feladatköröknek el kell válnia egymástól. Sokszor az egyenlenségeket a házasságban a munkamegosztás hiánya, vagy a keveredése okozza. A házasság egy többfordulós mérkőzéshez hasonlít, ahol biztosan előfordulnak térfélcserék, pozícióváltások, de az alapvető elégedettséget akkor érhetjük el, ha a nemünknek megfelelően oldjuk meg a problémákat.

A református házassági eskü azzal folytatódik, hogy „*vele szentül élek.*” Hogyan lehet a házasságban szentül élni? Ez az önmegtartóztatást jelentené? Nem erről van szó, de persze ez is előfordulhat, ha betegség, veszélyeztetett terhesség és hasonló indokolja. A szent szó eredeti értelmére kell gondolnunk. A szent a hétköznapiól elválasztott, külön kezelt. Arra vonatkozik, hogy a házasság a világ egyéb dolgaitól elválasztott, külön egység. Amikor a házaspár együtt van, ha csak beszélgetnek is, annak megvan a maga intimitása. Természetesen ez az intimitás a hitéletre is vonatkozik. A keresztyén házaspár belső közösséget él át a hitében is. Mert közösek az imádságaik, közösek a hitben megértett életélményeik is. A házasságnak ez a belső egysége, szentsége azt jelenti, hogy kívülről a legjobb szülőnek, a legjobb barátnak sem szabad beleszólnia, mert abba a házasság igazi szerzője, a teremtő és gondviselő Isten szólhat bele. Ha mégis külső emberi segítségre van szükség, azt is közösen kell kérni. A házasság titkait pedig nem szabad a baráti

társasággal megosztani. Ma nagy divat az, hogy a hálószo­ba titkokat kitergetik a nők egy kávé, a haverok egy sör mellett. Ez végleg megmérge­zheti a kapcsolatot. Csak azt mondhatjuk el, amit közösen is elmondanánk.

A gyermekek sem szólhatnak bele a szüleik házasságába. Ők csak egy dolgot tudhatnak, de azt biztosan tudják. Boldogok-e a szüleik vagy nem, és a boldogságukat akkor is tudják, ha nem csókolóznak a gyermekeik előtt. Viszont hiába mutatják, demonstrálják az intimitást akkor, ha a gyermekek csalhatatlan biztonsággal tudják, hogy baj van. A házasság nemcsak szövetség, hanem egység, s ezen az egységen belül kell megoldani a felmerülő kérdéseket.

Az eskü következő szakasza, hogy *„vele tűnök, vele szenvedek.”* A fontos, hogy nem nélküle, egyedül hagyva tűnök és szenvedek, nem is miatta tűnök és miatta szenvedek, hanem mindig vele együtt. Ha így teszünk, akkor a szerelem nem hül ki, hanem még erősebb szövetséggé, egységgé lesz, egészen odáig, hogy már nincs is saját vélemény, hanem csak közös vélemény van (idősebb pároknál lehet ezt tapasztalni).

Az eskü tovább vezeti ezt a gondolatot oda, hogy *„őt sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotában, holtomig, vagy holtáig, hitetlenül el nem hagyom.”* Az élet sok előre nem látható próba elé állítja a házasságot. Ezek a próbák a házasság próbái is. Itt arra való elszánás hangzik el, hogy Isten előtt kimondom, amit én még nem tudok, de amire elszánt vagyok már. Hit kell ennek a megtartásához. Egyetlen példát mondanék. Fiatal pár férfitagja naponta járt autóval Budapestre dolgozni. Még egy éve sem voltak házások, amikor balesetet szenvedett, súlyos állapotban került kórházba. Deréktól lefelé béna lett, s a vele még össze sem szokott, húsz éves feleségének kellett volna ápolnia. Ahhoz pedig, hogy egyszer is talpra álljon, még több műtetre lett volna szükség. A fiatalasszony folyton sírt, panaszkodott, ezért a család úgy döntött, hogy a szülők magukhoz veszik a fiukat, s ha egy év alatt nem gyógyul meg elválnak. Ez történt. A fiatalasszony néhány év múlva újból férjhez ment és gyermekei születtek. Nem volt boldogtalan. Azonban egyszer, amikor egy közös ismerősük lakodalmán találkoztak, s a közben mégis talpra állt férfi, aki szintén megnősült a csecsemő gyermekét mutatta volt feleségének, ő azonnal arra gondolt, hogy ez a gyermek az, akit neki kellett volna megszülnie, hogy mekkora bűn volt a könnyebb és észszerű utat választani, a hit útja helyett, amikor pedig nagyon szerették egymást. Az ő kapcsolatuknak azonban még nem volt meg az állóképessége erre a próbatételre, de megerősödhetett volna, ha a próbák között kitartanak. Sokszor kellett átbeszélni vele ezeket, amire megnyugodott, s megértette, hogy a mostani családját kell szeretnie és a mostani férjét megbecsülnie.

Az eskünek az a kitétele, hogy *„holtomig vagy holtáig”* a házasságkötéskor nagyon távolinak, túlbiztosított­nak tűnik. Száz évvel ezelőtt még nem volt az, hiszen az édesanyák harmada halt meg gyermekágyi lázban, vagy a szülés komplikációi miatt. De ha távoli lenne is, akkor sem hiábavaló arra gondolni, hogy a legrosszabb időben ki kell tartanunk egymás mellett, és a halálos ágy mellől sem szabad elmenekülnünk attól, akit legjobban szeretünk. Édesapám betegsége idején édesanyám egész nap ott ült a kórházban. Mikor kértük, hogy menjen haza, mi majd felváltva ott leszünk mellette, azt mondta, hogy úgy sem tudna mást csinálni, mint arra gondolni, hogy ott kell mellette lennie.

A másik oldala ennek arról beszél, hogy a halál választóvonal. Halál utáni hűséget nem kívánhat senki. Bármennyire is fáj a társunk elvesztése, nem kötelez arra, hogy magunk maradjunk, mert ez a szövetség a földi élet idejére kötött. Persze sokan mégis azt mondják, hogy nem tudják elképzelni az életüket más oldalán, de ez nem kötelező, akik ismét társat választanak, azok nem szegik meg a házastársi esküjüket.

„*Hanem teljes életemben hűséges gondviselője (segítőtársa) leszek.*” Már említettem azt, hogy a munkamegosztás nagyon fontos. Külön költözött egy pár, akik látszólag harmóniában éltek, de tízévi együttlét után (3 évig együtt éltek, hét évig házasságban) mégis külön költöztek. A feleségből ömlött a panasz. Férje évek óta a számítógép előtt ül, legtöbbször játszik, mint a kisgyermek, semmilyen közös munkában nem vesz részt, ha ő ki nem fizeti a számlákat, nincsenek kifizetve, ha ő nem viszi a gyermeket óvodába, nincsen elvive, ha meg nem szervezi a nyaralást, akkor nem tudnak elmenni. Évek óta ígéri, hogy holnaptól minden megváltozik, de minden marad a régiben, ha újra figyelmezteti durván válaszol, és ez már nem mehet így tovább.

Régen a falusi élet szinte rászorította, s naponta figyelmeztette a házaspárokat a férfi és a nő feladatára. A férj gondviselő, akinek a felesége és a családja életét szervezni és rendezni kell. Ha egy gyermek az utcán nem köszönt, azt mondták, apád nem tanított meg rá, ha nem mondott igazat szintén azt mondták, apád nem tanította, hogy mindig igazat kell mondani. Ha viszont kócos volt, nem volt sapkája, akkor arra kérdeztek rá, hogy az édesanyja nem nézett rá mielőtt az utcára engedte volna. Ez a munkamegosztás az alkati sajátságokat, és a társadalmi helyzetet vette alapul. A férfiaknak kell tervezni, nekik kell előre gondolkodni, az anyagi feltételeket időben előteremteni. A nők praktikus gondolkodásúak. Megnézik hogyan csinálják mások, aztán ők is úgy tesznek. Ha házat épít egy család, akkor a férfinak kell felvázolni a terveket, s ahhoz ad praktikus tanácsokat a felesége. Ha átengedjük neki a tervezést, akkor azt mondja, olyan legyen, mint a „Kovácsék háza”, vagy megvesz egy *Szép házak magazint* és rámutat a legnagyobbra. A fürdőszoba vagy a konyha belső berendezését viszont ne a férfi intézze, se a csempe vagy a fal színét, mert az már a belső környezet, ahol a feleség véleménye döntő. A lényeges dolog az, hogy minden feladatra, a közös élet minden területére ki kell terjednie a harmóniára való törekvésnek. A másik feladatait pedig meg kell becsülni. Így élhet egy házaspár hitben, szeretetben, hűségben. Fontos hozzátenni, hogy sok humorral lesz egy házaspár élete boldog és harmonikus.

„*A szerelemnek egy átka-gátja van: a szexualitás. Két ember boldog szerelmét egy fenyegeti, a mindig keretet feszegető nemiség. Öreg párok tudják csak, mi a szerelem: egy a másikért halálig. A szexualitás tompulásával élesülnek meg annak, éppen annak a szerelemnek a vonalai, amelyért érdemes megkezdeni a párkeresést már húszévesen, lobogó vérrel. A feladat nem csekély. De nem kár érte akár egy élet.*” (Illyés Gy.: A szerelem. A semmi közelít. 158.). Ha nem is értünk egyet teljesen az itt elhangzott gondolatokkal, egy bizonyos. A szerelem a hit és reménység mellett a legnagyobb kincs, Édenből hozott érték. El lehet jutni oda, hogy nem valamiért szeretjük a másikat, hanem csak azért mert van, mert adatott.

A Szerző református lelkipásztor, egyetemi tanár, a PRTA rektora.

REFORMÁTUS LELKIPÁSZTOR ÉS EGYHÁZI ESKÜVŐ

Írta: Dr. Márkus Mihály

Krisztus Urunk követőiként – az esketést illetően vagyunk bajban. Sem a Názáretitől, de egyik tanítványától sem maradt ránk „esketési mintabeszéd”. *(Jézus egyébként egyetlen „temetési beszédet” sem hagyott ránk. Az evangéliumok három elhunytal való találkozását írták le: naini ifjú, Jairus lánya és Lázár. Mind a hármat feltámasztotta).*

Több évtizedes gyakorlat, hogy a három nagyünnep előtti utolsó lelkészértekezleten karácsony, húsvét, illetve pünkösd „homiletikumáról” hallgattunk előadást. Bő félszázada csendes alázattal igyekeztem odaérni minden lelkészértekezletre. Nem emlékszem, hogy valamikor is esett volna szó az „esketési beszéd” vagy a „temetési beszéd” homiletikumáról.

Bízom abban, hogy tisztelt olvasóim rendelkeznek internetkapcsolattal. Kérem, hogy most egy kis időre tegyék félre a Kollégiumi Lapok mostani számát. Írják be a keresőbe: **„a házasság szentsége”**. Tíz cím jelenik meg, amelyekből megtudhatjuk, hogyan alakult-fejlődött a „hetedik sákramentum”, a házasság szentsége az ó,- majd középkori egyház életében. A Római Birodalom fokozatos szétesésével keletkezett „légüres térben” a középkori egyház a házasság szentséggé, sákramentummá „emelésével” vállalta a társadalmi házasságkötés” szerepét-feladatát is. *(Ha áttanulmányoztuk az imént ajánlott internetes sorozatot, abból kiderült, hogy házasság a római katolikus felfogás szerint az egyetlen sákramentum, amelyet nem „az egyház”, és nem „az egyház szolgálja”, papja szolgáltat ki, hanem a házasfelek egymásnak. Ezért az „el nem hált” házasság - mint létre nem jött házasság, felbontható).*

A reformáció hittani tekintetben a „sákramentumok” ismertető jeleként három sarokpontot jelölt ki:

1. Jézus rendelkezett felőle,
2. megtalálható benne a „jel” és a „jelzett” dolog, továbbá
3. ígéret kapcsolódik hozzá.

Ezzel a megszorítással kimaradt a házasság is a „sákramentumok” sorából. A reformátorok következetesen beszéltek a „szent házasságról”, és nem beszéltek a házasság „szentség”, „sákramentum” voltáról. Ugyanakkor a társadalmi igényekre/elvárásokra tekintettel a reformált egyházak néhány éven-évtizeden belül kialakították a maguk esküvői szertartásainak a teológiai és jogi rendjét.

Ennek fontos része volt a tervezett házasság „előkészítése”. Ennek során ellenőrizni kellett, hogy a házasulandók egyike esetében sem merülhet fel valamiféle akadály: valahol „elhagyott” házaspár, vagy valamiféle testi-lelki olyan akadály, amely alapvetően akadályozná a házassági együttélést. Az eljárás során kellett tisztázni, hogy a házasulandók között nincs a részben bibliai, részben világi előírások által tiltott közeli rokonság.

(Ezt segítette egy több helyen is megőrzött különös ábra, amelyet régi anyakönyvekben, jegyzőkönyvekben, vagy a „feljegyzések könyvében”, a memoriális-okban láthatunk. Megjegyzem, hogy korábban a „körlevél” valóban „kör-levél” volt: az esperes egy példányban írta le, adta ki, és ráírta a levél útvonalát: melyik gyülekezet honnét kapja, és kinek küldi tovább, és hol fogják őrizni. A körlevél érdemi részét, vagy az egészét a lelkész bemásolta a feljegyzések könyvébe.

Az ábra: négyzet alakban a négyzet négy csúcsán egy-egy kör, középen az ötödik. A négy kör a négyzet négy csúcsa szerint összekötve, a kör közepén lévő körrel átlósan is összekötve. A mellékelt „használati utasítás” szerint a helyesen kitöltött ábra alapján ki lehetett szűrni az első unokatestvérek körét, akikre nézve a Magyar Királyságban a vonatkozó állami törvények értelmében házasságkötési tilalom volt érvényben. Voltak államok, ahol a másodfokú unokatestvérek házasságkötését is tiltották. – Ismét „olvasási szünetet” javaslok a Kollégiumi Lapok pihentetésével, és kapcsoljuk be a számítógépet.

Írjuk be a keresőbe: „Melotai Nyilas István”. (A „Milotai” névre is hallgat, de azon a néven is „Melotait” jelentet meg, ámbár jelzi, hogy elírás történt, a helyes név a Milotai). 9 cím jelenik meg. – Óvatosságot tanácsolok: valamennyi érdekes! A 4. cím kezdősorában olvassuk: „library hungaricana...” Ez a cím tartalmazza Milotai ismert agendájának, istentiszteleti rendtartásának a szkennelt szövegét.¹ A házasságról szóló rész a 164. oldalon kezdődik. A válásról szóló a 340-362. lapokon található. Az elvi részeket a „ceremoniák” leírása követi, a 403. lapig. (A szkennelt szöveg nem a lap közepén van. A könyv gerince melletti rész néhol annyira a margó szélére került, hogy esetenként 1-2 betű lemaradt. A hiányzó betűket a hangzást keresve, pótolni tudjuk. A régies helyesírást 15-20 lap „átrágása” után megismerjük, talán meg is szokhatjuk. Én meg is szerettem).

Előttünk van a magyar református egyház felfogása a házasság és a válás tekintetében, és megtaláljuk a legfontosabb, zömében a mai napig élő liturgiai útmutatásokat is. A házasság kötése tárgyában az 1894. évben történt döntő változás. A polgári anyakönyvezés bevezetése óta a református egyház nem „köt” házasságot, hanem a „megkötött házasságot esküvel erősíti, és a házasság felekre Isten áldását kéri”. (A polgári anyakönyvezés bevezetése, és vele a házasság „kötés” államivá-polgárivá tétele „elvben” nem jelentett volna gondot a protestáns egyházaknak, hiszen az álláspontjukat eddig is ez a szemlélet határozta meg. A vonatkozó törvény előkészítésében a liberális, részben egyház,- inkább klérusellenes erők aktívan közreműködtek. A parlamenti vita idején is, a törvény hatályba lépését követően is éles viták kísérték a változást).

Ami a mai helyzetet illeti, pár éve a jegyesek részére összeállítottam egy rövid útmutatást a házasságkötés elvi, és az esküvő gyakorlati tudnivalóiról. Ahol a „helyi” szokások eltérnek az összeállításból érződő tatai szokásoktól: a módosítás a pásztor szent joga. A szöveg a „legtávolabbi” előkészítést egy Ausztráliában élő menyasszony, és kanadai vőlegénye tatai polgári házasságkötése, és a református templomi esküvője esetében végezte, - több email váltással és néhány telefonos egyeztetéssel kiegészítve.

¹ A könnyebb elérhetőség kedvéért itt is közöljük: https://library.hungaricana.hu/hu/view/RMK_I_0881/?pg=183&layout=s (A Szerk.)

A HÁZASSÁGKÖTÉSÜNK MEGÁLDÁSÁT KÉRJÜK

Mit tanít a Biblia a házasságról?

Amikor Isten befejezte a teremtés munkáját, először úgy látta, hogy „**amit alkotott, minden igen jó**” (1Móz 1,21). Valami hiba azonban mégis maradt a rendszerben:

„**Nem jó az embernek egyedül. Alkotok hozzáillő segítőtársat**” (1Móz 2,18). A keresztyén egyházak ennek alapján tanítják, hogy a házasság „teremtési rend”. A férfiú hitvestársának minden gondját vállalja, a „gondviselője” lesz. A feleség pedig hitvestársának a „hűséges segítőtársa”.

Pál apostol ezt értelmezve fogalmazta meg:

„**Mindenkinek legyen saját felesége, és minden asszonynak saját férje**” (1Kor 7,2). Az ókori Kelet (és nemcsak az ókori, és nemcsak Kelet) szabadosságával szemben a bibliai Tízparancsolatból a VII. parancsolat így tanított és így tanít: **Ne paráználkodj!** (2Móz 20, 14). A Tízparancsolat értelmezésében sokat segít, ha az első parancsolat bevezetőjét („*Én, az Úr vagyok a te Istened*”) minden egyes parancsolat bevezetéseként is alkalmazzuk: „*ha én, az Úr vagyok a te Istened - te nem paráználkodszt*”.

Mi is a hetedik parancsolat értelme?

Isten előtt mindennemű tisztátalanság kárhozatos, tehát azt nekünk is szívből gyűlőlnünk kell. Szeplőtelen és tiszta életet kell élnünk, akár a szent házasságban, akár azon kívül (Heidelbergi Káté 108).

Elfelejtett – és újra felfedezendő tétel: a szexuális élet (a nemi élet) helye – a házasságban van („házaselet”). Addig, vagy azon kívül, vagy válás után önmegtartóztatást lehet és kell gyakorolni. Nem könnyű fiatalon. Nem könnyű ifjú felnőttként. Nem könnyű idős korban. De nem lehetetlen: „*Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem*” (Fil 4,13).

A paráznaság: házasságtörés.

Lehet egy házasságból „kitörni”.

Lehet egy házasságba „betörni”.

Lehet a saját készülő házasságomba „betörni”.

Lehet mindenféle házassági „szándéktól” függetlenül (akár ismeretlenül is!?) valakivel „összekeveredni”.

De ha a Tízparancsolatnak, a tíz igének az életre segítő alapszándékát jól ismerjük, és önmagunkra is helyesen alkalmazzuk, ha az Úr a te Istened: veled ilyen nem történik! Ahogyan a Szentírás tanítja:

„Hogyan tarthatja tisztán életútját az ifjú?

Úgy, hogy megtartja Igédet!” (Zsolt 119,8)

Nem elég, ha nem „követek el” ilyesmit. Gondoljunk Jézusnak a Hegyi Beszédben elmondott szavaira:

„Hallottátok, hogy megmondatott: Ne paráználkodj. Én pedig azt mondom néktek: aki kívánsággal tekint egy asszonyra, már paráznaságot követett el vele szívében. Ha jobb szemed visz a bűnre, vágj ki és dobd el magadtól, mert jobb neked, ha egy vész el a tagjaid közül, mintha egész tested vettetik a gyehennára.” (Mt 5,27-29).

Szörnyű dolog, ha az ember elveszti a fél szemét. Jézus tanítása szerint ennél szörnyűbb dolgok is vannak.

Csak a paráználkodást, és más efféle rút dolgokat tilt-e meg Isten e parancsolatban?

Testünk és lelkünk egyaránt a Szentlélek temploma, Isten azt akarja, hogy mindkettőt tisztaságban és szentségben őrizzük meg. Megtilt tehát mindenféle tisztátalan cselekedetet, viselkedést, beszédet, gondolatot és kívánságot, és mindazt, ami az embert erre ingerelné. (Heidelbergi Káté 109).

A világi törvények többségükben a bekövetkezett bűncselekményt, a végrehajtott gonosztettet büntetik. Néha a szándékot, vagy a „felbujtást” is. A Szentírás szava, Isten törvénye a megelőzésben nyújt segítséget. Ismerhetjük ugyanis a bűn természetét:

„Mindenki a saját kívánságától vonzva és csalogatva esik kísértésbe. Azután a kívánság megfogánva bűnt szül, a bűn pedig kiteljesedve, halált nemz” (Jak 1,14-15).

Ne feledjük: ha az Úr a te Istened, nem paráználkods!

Ezen a ponton még valamit tudnunk kell. Akár a „szándékolt”, akár az „elkövetett” bűnből van szabadulás. Olvassunk el egy rövid részletet Jézus, a farizeusok és egy asszony beszélgetéséből:

„Odavezettek az írástudók és a farizeusok egy asszonyt, akit házasságtörésen tetten értek, a középre állították, és így szóltak Jézushoz:

- Mester, Mózes azt parancsolta nekünk, hogy kövezzük meg az ilyeneket. Te mit mondasz? Jézus így válaszolt:

- Aki bűntelen közületek, az vessen rá először követ. Azok pedig ezt hallva, egymás után kimentek. Jézus senkit nem látott az asszonyon kívül, ekkor így szólt hozzá:

„Én sem ítélek el téged. Menj el, és mostantól kezdve többé ne vétkezz!” (Jn 8,1-11).

Ha a bűnt bűntudat, majd bűnbánat követi, lelkünk felkészült a bűnbocsánat elfogadására. A bűnbocsánat után „tiszt lapra” írhatjuk az új fejezeteket.

Felkészülés a házasságra

Fiatalkorunkban minden munkánkkal, (és minden mulasztásunkkal) akarva vagy akaratlan a nagybetűs ÉLETRE készülünk. Ha jól, akkor jól. És ha nem?

Az ifjú éveink szép lehetősége, és nagy kockázata ez. Szilárd sziklaalapot készíthetünk a jövőnek, a saját életünknek. Helyrehozhatatlan, vagy alig helyrehozható hibákkal és bűnökkel most tehetjük tönkre a saját egyetlen felnőtt életünket.

A gyermekből felnőtt lesz. Az út a serdülőkoron vezet keresztül. A lányból felnőtt nő lesz. A fiúból felnőtt férfi. És ha mégsem sikerül?

A korábbi évszázadok éles határvonalat vontak a nevelés idején a nemek között. A fiúkat és a lányokat egymástól teljesen elkülönítve nevelték. Külön iskolába, de legalább külön osztályokba jártak a fiúk és a lányok. Ma a többség vegyes osztályokban tanul. Az oktatási rendszer kialakítói szerint ez nyilván így jó. Ha ez az oktatási rendszer jobban segíti a személyiség éretté fejlődését, akkor nyilván így jó. Ha a hagyományos társadalmi „férfi” és „női” szerepek lebontását eredményezné, akkor megpecsételte a sorsát.

A külön osztályokban, a nemek szerint elkülönített iskolákban kevesebb volt a közvetlen találkozásból fakadó kísértés. Ma több a kísértés, és több az elbukás is. Tudnunk kell, hogy meddig „játék” a játék? Könnyű a válasz: a „visszafordíthatóság” határáig. – Ha valami egyszer visszafordíthatatlanná vált: az már nem játék!

Fogalmazzunk meg egy „kor”-szerűtlen gondolatot: fiúk és lányok egyaránt szüzen (előzetes szexuális próbálkozások nélkül) lépjenek a házasságba, lépjenek a saját házasságukba.

Őszintén megkérdeshetjük: hát van még ilyen? Isten törvénye nem „népszavazás” kérdése. Nem függ a „teljesítők” számától. Csak épp az üdvösségünk, vagy az elkárhozásunk múlik rajta.

A gondolat azért „kor”-szerűtlen, mert ez a gondolat nem olyan, mint a mai kor. De ez legyen a mai kor baja. Merjük vállalni ezt az évszázados, ezt az évezredes örökséget!

- A házasság - testi
- lelki
 - szellemi és
 - anyagi közösség.

Mindegyikre tudatosan kell készülni. A testi oldalról sokan gondolják, hogy az akár „magától” is működik. Nem így van. A házasság, és benne a testi kapcsolat nem arról szól, hogy én majd boldog **leszek**, hanem arról szól, hogy én majd valakit egyszer (a férj a feleségét, a feleség a férjét) boldoggá **teszek**.

A lelki közösség lényege röviden: tudunk együtt Bibliát olvasni, istentiszteletre járni, együtt imádkozni.

A szellemi közösségre legyen csak egyetlen szemléletes példa: ha a házas felek egyike csak az Operaházban tudja elképzelni a zenehallgatást, a másik fél pedig kizárólag a kemény rockot szereti, nehéz lesz közös nevezőre jutniuk.

Anyagi tekintetben meg kell tanulniuk, hogy az „enyém” és a „tied” korszaknak vége. Csak „miénk” van. Közös lakás, közös autó, közös bankszámla, közös adósság. Ha az egyik fél szeret gyűjteni, a másik pedig csak szétszórni tud: nehéz lesz a közös utat megtalálniuk, és azt együtt egy életen át végig közösen járniuk.

A házasságra felkészülés ideje (önmagamban, és leendő párommal) felelősen meghozott, és közösen elvállalt értelmi és érzelmi döntések hosszú sorozata.

A hagyományos (és jól bevált) házassági „szereposztás”:

a férfi a fej,

az asszony a szív.

Játsszunk a gondolattal: Lehet bármelyikből kettő?

Hiányozhat valamelyik?

Működhetnek-e „megfordítva”?

Ugyanakkor az is fontos figyelmeztetés: **a házasság nem azonos az összeházasodással!**

A házasság egy életen át fejlődik, gyarapodik (esetleg sorvad). Így lesz élő, éltető és életet adó közösség.

A házasság és gyermekáldás egymással való kapcsolatáról annyit kell tudnunk, hogy a gyermek a házasság gyümölcse, és nem a célja. Isten a szülőket a teremtés, az élet továbbadásának a nagyszerű munkájában a munkatársaivá fogadja.

A református családtervezés célja nem az, hogy hogyan lehet úgy házaséletet élni, hogy „abból ne foganjon gyermek”. A református családtervezés hitben és imádságban történik. A férj és a feleség közösen fontolják meg, és Isten színe előtt felelősen, együtt döntenek el, hogy mikor és hány gyermek sorsát tudják vállalni egy életre szólóan!

Házassági elválás

Még össze sem házasodtunk – máris elválás? A statisztikák szerint sok családban történik válás, ezért a VII. parancsolat és a házasságra felkészülés kapcsán erről is kell néhány szót ejtenünk. Annyival is inkább, mert Jézus egy alkalommal, a házassági válással kapcsolatosan így figyelmeztette a tanítványait:

„Mondom néktek, hogy aki elbocsátja a feleségét, – a paráznaság esetét kivéve – és mást vesz feleségül, az házasságtörő” (Mt 19,9).

Ismételjünk át egy részletet a teremtés történetéből:

„Megteremtette Isten az embert a maga képmására, férfivá és nővé teremtette őket. Ezért a férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik a feleségéhez, és lesznek egy testté.” (1Móz 1,27 és 2,24)

Az Újszövetségben van ezzel kapcsolatosan egy ritkán idézett mondat:

„Az Úrban nincs asszony férfi nélkül, sem férfi asszony nélkül. Mert ahogyan az asszony a férfiből van, úgy a férfi is az asszony által van, mindkettő pedig Istentől van.” (1Kor 11,11-12).

Isten „az embert” férfivá és nővé teremtette, együtt hordozzuk Isten képmását. (Ez a képmás sem az „enyém”, sem a „tiéd”, hanem a miénk.)

Az együvé tartozást Pál apostol (az ószövetségi gondolatot idézve és értelmezve) így fogalmazta meg:

„A férfi ezért elhagyja apját és anyját, és ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté. Nagy titok ez, én pedig ezt Krisztusról és az egyházzal mondom.” (Ef 5,31-32)

Férfi és nő eggyé válása, eggyé növekedése Krisztusnak és az egyháznak az egymáshoz tartozását jelképezi. (A tétel döntő módon hozzájárult a házasság „sákramentummá” fejlődéséhez). A válás ezért nemcsak a (volt) házasoknak, nemcsak a gyermekeiknek egy életre szóló, nehezen kiheverhető katasztrófa, hanem az anyaszentegyháznak is súlyos kárára szolgál.

Az Ószövetség válás esetére előírta, hogy válólevelet kell adni az elbocsátott asszonynak (5Móz 24,1-5; a válólevelet csak a férfi adhatta).

Jézus tanítása: ***„Mózes szívetek keménysége miatt engedte meg, hogy elbocsássátok feleségeket, de ez kezdettől fogva nem így volt.”*** (Mt 19,8)

A Jézus által elismert és elfogadott egyetlen „válóok”: a parázناسág (Mt 19,9, Mt 5,31-32). Pál apostol a „hitetlen” házastársak a házasságból történő távozását sem siratja:

„Ha a hitetlen házastárs válni akar, válják el. Nincs szolgaság alá vetve a hívő férj, vagy a hívő feleség az ilyen esetekben.” (1Kor 7,15)

A statisztikák szerint a házasság „válságkorszakai”:

1-3 év együttélés után

10-14 év együttélés után

21-25 év együttélés után jelentkeznek. A házasságon belüli feszültségek és a válságkorszakok nem jelentenek „okot” a válásra. A feszültségek és a válságok keresztyén módra megoldandó feladatok. Segítségül lehet mind a világi, mind az egyházi házasság gondozói szolgálat. Feladatunk „készülő” válás idején:

békítés,

imádkozás,

segítség a feszültségek oldásában.

Nem feladatunk sem a feszültségek növelése,

sem az ítélkező bírálat.

Jézus tanítása legyen az útmutatónk:

„Ne ítéljetelek, hogy ne ítéltessetek” (Mt 7,1)

A sokféle gondot, feszültséget, esetleg tragédiát látva, szabad lesz majd a saját életünket szebben élnünk.

A templomi esküvő

A protestáns egyházak felfogása szerint a házasságkötés polgári eljárás, az állam intézkedési jogköre. A református egyházi szertartás a megkötött házasságot esküvel erősíti, a házasokra és a házasságra Isten áldását kéri.

A római katolikus egyház felfogása szerint a házasságot ma is az egyház „köti”, a házasság is szentség, és ezért csak egészen kivételes esetekben bontható fel.

A református egyház felfogása szerint a házasság Isten teremtetési rendelkezésén alapul. Ezért **szent**, – de a keresztséghez és az úrvacsorához hasonlítva, nem sákramentum, nem **szentség**.

A házasság célja ezért Isten teremtetési rendjének a tudatos vállalása (az elutasítása éppen ezért bűn). Célja Isten és az anyaszentegyház szent kapcsolatának a kiábrázolása. Célja, hogy két ember egymást kölcsönösen boldoggá tegye. Nem az a cél tehát, hogy én (végre) boldog legyek, hanem az, hogy valakit boldoggá én tegyek szüntelenül, egy életen át. (Az összeházasodás egy feledhetetlen, szép nap emléke. A házasság egy életre szóló kapcsolat). A házasságnak nem célja, hanem gyümölcse a gyermekáldás.

Az egyházi esküvőre felkészülést „jegyesoktatás” előzi meg. Ez történhet közösségben, amikor több házasságra készülő (jegyes)pár több alkalommal, tanfolyamszerűen találkozik egymással, a lelkipásztoruk vezetésével. Történhet az egyes házasulandó párok részvételével, esetenként, egyeztetett időben. A jegyesoktatás témája részben a református egyház házasságról vallott felfogásának ismertetése, csendes tájékoztatás a házasság leggyakoribb feszültségeiről, és azoknak az elhárításáról. A jegyesoktatás közvetlen célja még a felkészítés az esketési istentiszteletre.

Az esküvői alkalom szertartásának főbb mozzanatai: a már házasságot kötött pár, a két tanú és a násznép együtt vonul a templomba. A két tanú a sorból kilépve, bejön a „gondnoki irodába”. Itt bemutatják a házassági anyakönyvi kivonatot, és aláírják az egyházi esküvői anyakönyvet. A vőlegény, a menyasszony és a két tanú az Úr asztala elé áll. (A vőlegény bal keze felől áll a menyasszony, a menyasszony jobb keze felől a vőlegény.

A lelkész megérkezését követően a gyülekezet énekel, (esetleg csak orgonazenét hallgat), majd igeolvasás és igehirdetés hangzik. Utána a házaspár esküt tesz. Az eskü elmondását a lelkész szava vezeti be:

- „*Most pedig, miután azzal e szent elhatározással jöttetek ide, hogy megkötött házasságokat Isten előtt szent esküvéssel is megpecsételjétek, fogjátok meg egymás jobb kezét, és mondjátok utánam az esküt.*” Az eskü letétele alatt a gyülekezet álljon fel.

Az esküvőre készülve olvassuk el (akár többször is) a református házassági eskü szövegét. A szöveg tömör formában foglalja össze a református egyház hitbeli álláspontját a házasságról – a „szent” házasságról.

Az eskü szövege vastagított betűkkel olvasható. Normál betűvel néhány rövid kiegészítő utalást találunk. Dőlt betűvel pedig néhány magyarázó megjegyzést olvashatunk. A házaspár az

eskü szövegét egymás jobb kezét fogva, a lelkész „diktálását” követő tagolásnak megfelelően, fennhangon mondja. (Nem szerencsés, ha az eskü elmondása közben szól az orgona).

(A félkövérrel szedett, de zárójelben lévő szavakat a menyasszony mondja. A tagolás az eskü „diktálásának” a rendjét követi.)

Én, (...a vőlegény a teljes nevét, a menyasszony a lánynevét mondja)

esküszöm az élő Istenre

aki Atya, Fiú, Szentlélek,

(az eskü Isten segítségül hívásának különös formája, alkalma: Isten, aki ismeri gondolataimat és érzéseimet, legyen megerősítője a szavaimnak)

teljes Szentháromság,

egy örök Isten,

hogy.....-t,

(a vőlegény menyasszonya lánynevét, a menyasszony a vőlegénye nevét mondja, tárgyraggal ellátva)

akinek most

Isten színe előtt

a kezét fogom:

(a kezén vagyok),

szeretem.

(Az első mondat lényege tehát: esküszöm, hogy szeretem)

Szeretetből veszem el őt

(szeretetből megyek hozzá)

Isten törvénye szerint

feleségül.

Hozzá hű leszek.

Vele megelégszem.

Vele szentül élek.

Vele tűrök,

(Vele szentül élek: még a szépnél is szebben, mindenki mástól megkülönböztetett módon. Házastársam Isten ajándéka a számomra)

Vele szenvedek.

És őt

sem egészségében,

sem betegségében,

sem boldog,

sem boldogtalan állapotában,

holtomiglan,

vagy holtáiglan

hűtlenül el nem hagyom,

A kettőnk kapcsolatát mindketten egy életre szólóan tervezzük. Úgy építjük fel és úgy őrizzük, hogy valóban addig is tartson.

hanem egész életemben

hűséges gondviselője leszek.

A házassági eskü egyik nagyon fontos gondolati párja hangzik... „gondviselő”, és „segítőtárs”. A vőlegény vállalja, hogy a feleségének a gondviselője - minden gondjának a hordozója lesz. A feleség esküt tesz arra, hogy házastársának egy életen át a segítőtársa lesz. Az „esküszegés” keserves állapota nagyon sok esetben ezeknél a pontoknál történik: kezdődik és folytatódik.

(hűséges segítőtársa leszek)

Isten engem úgy segítjen!

Régi hagyomány szerint az esküvői istentiszteleten résztvevők mind a vőlegény, mind a menyasszony esküje után fennhangon mondják:

Segítse az Isten!

Az eskü letételét követően rövid intelem következik. Utána imádság, majd Úri ima (a „Miatyánk”), amelyet a jelenlévő gyülekezet tagjai közösen és fennhangon együtt mondanak. Ezt követi az esküt tett pár megáldása, majd a befejező ének (vagy ismét csak orgonazene). Végül a helyi szokásoknak megfelelően az ünneplők jókívánságukat nyilvánítják a fiatal párnak.

Ami az „anyagiakat” illeti: Az egyházközségek presbiteri határozattal határozhatják meg a fizetnivalót. Az adományok átadását a házasulandó pár a tanúkra bízhatja. Amennyiben nincs helyben meghatározott összeg, borítékban adakozhatunk a templom javára, illetve hasonló módon adhatjuk át a tiszteletdíjat a szolgálatot végző lelkésznek és az orgonistának.

A templom virágokkal történő esetleges díszítésére általában elegendő egy legfeljebb 20-25 cm. magas asztaldísz. (Az úrasztala a szokott 80 cm-s asztalmagasság helyett általában 110 cm magas!) A virágkötővel úgy kell megállapodni, hogy az esküvő tervezett ideje előtt 25-30 perccel hozza a virágot. Esetleges további díszítések csak **szalaggal felkötve** történhetnek, szegelés, ragasztás útján semmiképpen. Az asztaldísz meghaladó díszítést a virágkötő (vagy a család) köteles az esküvőt követő 30 percen belül lebontani, és a templomot összetakarítani.

A templomon belül rizst, vagy virágszirmokat szórni nem szabad. Ha mégis megtörténne, az esküvőt követően 30 percen belül azt is össze kell takarítani. Ha egymás után közvetlenül több esküvő is van, a díszítést és a takarítást illetően a házasulandó párok egymással és a virágkötővel megegyezhetnek.

A szertartásról fénykép, film vagy videófelvétel az alkalom zavarása nélkül készíthető. Szólóének, zeneszám, szavalat előre megbeszélt formában és helyen beilleszthető.

* * * * *

Néhány gondolat a templomi esküvőről

Az 1970-19780-as évek óta figyeltem tudatosan a statisztikákat. Kisebb-nagyobb eltérésekkel már akkor kialakult egy „viszonyszám” rendszer:

Ha a temetés „10”, akkor

keresztelő „8”,

konfirmáció „4” és

esküvő „2” (a vegyes házasságok, a „nem református” házaspárok tovább „rontják” a reformátusok arányát. A vegyes házasságok száma ráadásul évek óta növekszik).

Dehát közben mégiscsak volt egy „rendszerátalakítás”!

Az első években néhány „elmaradt” keresztelő, és „elmaradt” konfirmáció pótlása javította a statisztikát. „Elmaradt” esküvők pótlása csak elvétve történt. Az utóbbi 5-7 év statisztikájában csökken az egyházi temetések száma. (Az okainak vizsgálata messze vezetne). Ettől „javulhatna” az arányszám. De nem javul: a többi is igazodik a temetések csökkenő számához.

A „zárt faluközösség” rendjében egy-egy esküvő népnepély volt. Aki csak járni tudott, mindenki elment az esküvőre! A lakodalomba természetesen csak a meghívottak: de így is voltak 100-150 fős lakodalmak.

A zárt faluközösség nem engedte a „tartós együttélést”. A „nem kívánt” terhességet gyors házasságkötés követte. A házassági és keresztelési anyakönyvek egybevetéséből kiderül, hogy az esküvőhöz viszonyítva viszonylag sok a 4-5 hónapra született „csodagyerek”. Bár már a XIX. század utolsó harmadában egyre gyakoribbá vált az „angyalcsinálás” (akkor úgy hívták). Ezt a huszonéves fiatalasszonyok szomorú temetési statisztikáiból tudjuk.

A változó társadalmi folyamatoknak nem vagyunk urai: azok a világ minden pontján a maguk (ön)törvényei szerint alakulnak. Önmagunkat, a lelkesi kart, az igehirdetéseinket azért tükör elé állíthatnánk.

Egy kirívó eset szomorú példáját idézem. Egy kedves dunántúli kisváros lelkésze mondta el megdöbbenve, keserűen a következő történetet:

A szomszéd falu templomában a felújítás során kiderült, hogy a teljes földémszerkezet is cserére szorul. A vállalkozó által megadott határidőbe (kezdés-befejezés) három tervezett esküvő is beleesett. Megkeresett a kolléga: megkaphatnánk a ti templomotokat? A tervezett órát tudjuk módosítani, de a napot nem. Az egyik alkalommal a harangozónk sem tudta szabaddá tenni magát. Vállaltam, hogy nyitom-zárom a templomot. Kinyitottam a templomajtót, hozták a virágot, gyülekezett a násznép. Felmentem a karzatra.

Orgona bevonuló, ifjú pár, tanúk, lelkész. Lelkészársam az 1 Mózes 22,6 legvégét olvasta a Károlyi szövegből: „és mennek vala ketten együtt az úton”. Ezt már nem mondta, csak én tudtam: igen, Ábrahám és Izsák. Meg a kés, meg a tűz. Magamban kérdeztem: ki a vőlegény, és ki a menyasszony? – De erre nem került sor. Az igehirdetés arról szólt, hogy milyen jó, ha ketten járhatjuk végig az életünk útját.

Eddig szólt lelkészársam elbeszélése. Hosszan hallgattunk. S ahogyan fentebb írtam: a 69 évesek csöndes nyugalmaival csak sóhajtottam egyet. Jó mélyet.

* * * * *

És akkor ez most már így is marad? – Egy régi keleti mondás jutott az eszembe: „ha változást akarsz, a változás légy te magad”. Magamon elkezdtem. Vajon lesz-e változás?

Boldogult teológus diák koromban (1961-1966) az egyik legáció alkalmával nagytiszteletű uram alig palástolt büszkeséggel mutatta meg az irodáját. (Nem emlékszem, hogy sok ilyen, csakugyan példás rendben ragyogó lelkési hivatalt láttam volna.) Nagytiszteletű úr több, mint harminc éve szolgált abban a gyülekezetben. Az anyakönyvekhez értünk.

- Vesz-e észre valami szokatlant?

- Nem tudom, mit kellene?

- Az utolsót, a jegyzet rovatot figyeld! Bibliai helyek, (lókusok) bejegyzései voltak.

- Ezek az igehirdetések alapigéi?

- Eltaláltad. De én megkísérlem rendszerbe illeszteni ezeket.

- Hogyan? – kérdeztem. Különös fény ragyogott nagytiszteletű uram arcán. A szemei mintha messze néztek volna, ahogy beszélt:

- Egész valómmal hiszem, hogy mi reformátusok az ige egyháza vagyunk. Már gimnazista korom óta szívesen olvastam a történelmi életrajzokat. Különösen is szerettem azokét, akik hitre jutottak, akik hitben jártak. Megfigyeltem, hogy mindegyiknek az életében volt egy, esetleg több olyan bibliai üzenet, amelyik egész életében elkísérte.

Miután megválasztottak ide lelkésznek, mindjárt az első évi konfirmáció alkalmával, - amikor a személyes áldó igét kezdtem keresni-összeállítani: de jó lenne tudni, hogy tizenkét évvel ezelőtt milyen igevers volt a keresztelési beszéd alapigéje. Hogy olyan bibliai üzenetet adjak tovább, ami évtizedekre, egy életre kíséri az ifjat. Vagy esküvőre készülve ismerni a konfirmációs áldó igét. A temetésre nem szívesen gondolok, de ha temetésre készülve ismerhetném a keresztelési, konfirmációs és az esküvői üzenetet: mennyi mindent tudnék az elhunytól!

Nem nagy az egyházközségünk, nincs négyszáz lelkes. Egy év után mindenkit ismertem személyesen. Tudtam a rokonságot. Ismertem a haragosokat. A reggeli imacsendességemben (általában 1-1 óra) 10-15 család gondjait viszem az Úr elé. Havonta „eljutok” mindenkihez. És ha rendkívüli esemény van: betegség, haláleset, megromlott családi kapcsolat, tudom ott folytatni a beszélgetést, ahol legutóbb (a múlt hónap egyik reggelén, vagy a tavalyi hittantábor után) abbahagytuk. Élő közösségben élünk! – Szelíden bár, de kötözködtem volna:

- De hát ha mindezt tudja nagytiszteletű úr, akkor mi értelme leírni? A válasz meggyőzőtt:

- Kedves öcsém, négyszáz ember (a temetéseket nem számítva) ezerkétszáz igéjét már én sem tudom fejben tartani. Aztán ha a Mennyei Atyám hazaszólít, az utódom mit kezd a fejében és szívében eltemetett bibliai helyekkel?

- És az elköltözők, és az ide költözöttek? – kérdeztem. A válasz azóta gondolkoztat:

- A legnagyobb bánatom ez. Ha mi egyház lennénk, egy szóra így tenne mindenki. De mi „gyülekezetközpontúak” vagyunk, a szomszéd faluval, a szomszéd gyülekezettel sem törődünk.

Nyeltem kettőt. Aztán a tizennyolc év püspöki szolgálatom során még sokat. Eddig eredmény nélkül. Nem is érdekel bennünket.

Befejezésül már csak egy dologra térek ki. A „technika” ki nem használt lehetőségére. Egy – családi meghíváson alapult, 10 napos hollandiai úton (1970-es évek) jártam először olyan református templomban, ahol a „betörésvédő” rejtett kamerák keresztelő, konfirmáció és esküvők alkalmain felvételt készítettek, a „szerkesztő” szobában a gyülekezet technikus elkészítette a felvételt, és a gratulációk végén átnyújtotta a gyülekezet ajándékeként a videókazettát (azóta nyilván a dvd lemezt). Töredelmesen bevallom, lelkesített a dolog. Próbálkoztam.

- Elment az eszed? Én voltam holland ösztöndíjas, tudom, hogy ott mennyi pénz van. Mi Magyarországon élünk. (Egyházi előjáróm).

- Én még a fényképezést is utálom. Nekem ne ugráljon, meg ne villogjon senki. (Idősebb lelkész)

- Felvétel? Hogy a bakijaimon röhögjenek a suhancok? (Fiatal szolgatárs)

- Ha valakinek van erre pénze, csináltassa meg magának. Az eklésia ezt nem tudja vállalni. Meg minek csináljuk meg, ha nincs készülék, ahol lejátszhatják? (Gondnok).

Akkor még nem is volt „adatvédelem”!

Az ilyen feltételek se riasztottak vissza: „biztattam” a jegyeseket. Nem volt mindig templomi fényképezés, és alig volt videófelvétel. Tíz éves házassági évfordulóra már meghívtak néhány helyre: együtt néztük végig a felvételt. Köszöntem az Örökkévalónak és áldottam, hogy nem kellett szégyenkezni az „akkori” önmagamért: vállalni tudtam azt is amit, és azt is, ahogyan elmondtam. (Egyéni „rekordom” egy harminc éves, közben dvd-re átjátszott felvétel).

Az egykorú felvétel közös újra megnézésének belső üzenetét nem tudom megfogalmazni. Nincsenek rá szavak.

A Szerző református lelkipásztor, a Dunántúli Református Egyházkerület nyugalmazott püspöke, a PRTA emeritus professzora.

„A házasságot ugyanis (amely orvosság az önmegtartóztatás hiányára, és maga az önmegtartóztatás) maga az Úristen rendelte, bőségesen meg is áldotta, és azt akarta, hogy a férfi és a nő elválhatatlanul ragaszkodjon egymáshoz, és a legnagyobb szeretetben és egyetértésben éljen együtt.”

II. Helvét Hitvallás XXIX. fejezete a cölibátusról, a házasságról és a háztartásról – részlet.

HÁZASSÁGKÖTÉS MEGÁLDÁSA

Írta: Dr. Barta Zsolt

Noha egyházi házasságkötési szertartás nem található a Szentírásban, világosan kitűnik, hogy a házasság Isten kegyelmes ajándéka az egész embervilágnak. Továbbá a házasság kifejezi azt a szövetségi viszonyt, amely Isten és az ő népe között áll fenn. Az egyházi házasságkötés legfőbb vonása ezért az áldás. A házasság forrása Isten teremtetési rendje. A házasságkötés során az igehirdetésben, az imádságokban, az énekekben, az ifjú pár megáldásában megszólal a teremtető Isten, aki a férfit és a nőt egybeszerkeszti. A házasság a megváltás rendjében is szerepet tölt be: a házastársak Jézus Egyház iránti szeretetét jelenítik meg a világban (vö. Ef 5), a házastársi életben megváltott emberségünk fontos vonását éljük meg. A házasságkötési szertartás alaphangja az áldás: Isten örökkévaló áldása az egész embervilágnak és az ő áldása az Egyházban megjelent párnak. Az Egyház nyugati felén honos jogi hagyománynak köszönhetően egyházunkban is fontos szerepet kapott az eskü vagy, más néven, fogadalomtétel. A fogadalomtétel során a pár kijelenti házasságkötési szándékát, valamint vallást tesz a keresztyén házasságeszmény elfogadásáról. A fogadalomtételt ezen túl imádság, Isten segítségül hívása. Az házasságkötési szertartás alaphangja tehát az áldás, amelyen belül kifejezésre jut két ember engedelmissége és elköteleződése.

Igehirdetés

Textus: 1Kor 13,1-13.

Kedves Ivett és János! Keresztyén Gyülekezet!

Igen régi rédei szokás az, hogy az esküvőkön a lelkipásztor a Szeretet himnuszát, Pál apostol korinthusiakhoz írott első levelének 13. fejezetét olvassa fel. Számos bibliai íge van, amelyet esküvőkön fel szoktak venni a lelkészek. Lehetne olvasni Mózes első könyvéből az ember teremtetésének történetéből, a zsoltárok könyvéből valamelyik szép mondást, az Énekek énekéből a szeretet erejéről, vagy az evangéliumokból. Valahogy itt Rédén mégis összenőtt a házassági szövetség megkötése Pál apostol szeretetről szóló szavaival. Valamiképpen ráéreztek az emberek arra, hogy a házasságban mégiscsak a szeretet a legfontosabb – ezt a szeretetet pedig Isten igéjéből lehet leginkább megtanulni.

Ezen a mai napon kettőtök élete összefonódik, amikor Isten és szeretteitek előtt felvállaljátok egymás sorsát. Nem kis dolog ez. Más faluban nőttetek fel, sajátos tulajdonságaitok vannak, eltérő szokásokkal érkeztek, másban jó egyikőtök és másban a másik. Mindezek kincsek és értékek, de a házasságban mégis szükség van némi összehangolásra. Olyan ez, mint amikor két

ember összeköltözik egy lakásban: mindkettőnek vannak bútoraik, van sajátos ízlésük, van elképzelésük. De most mégis a kettőt egy egységgé kell összefogni. Úgy kell berendezni a nappalit, a hálószobát, a konyhát, hogy a két készletből egy jó egység, egy új harmónia jöjjön létre. Akkor van megelégedés, ha mindkét fél bele tud adni valamit a házasság szövetségébe és ezáltal valami új jön létre. Kányádi Sándor ez így mondja: *„Osztódom én, osztódom te: só vagy az én kenyeremben, mosoly vagy a bajszomon, könny vagyok a két szememben.”* Ez nem megy lemondás, feladás nélkül, de a legfontosabb mégis az új, amelyet a Szentírás egy testnek nevez: *„Elhagyja azért az ember apját és anyját és ragaszkodik feleségéhez és lesznek ketten egy testté.”* (1Móz 2,24) Ezt az újat ünnepeljük ezen a napon veletek, aminek a megalkotására elszántátok magatokat. Nem kettő vagytok immár, hanem egy test.

Van itt azonban valami fontos, amit meg kell fontolnotok. Pál apostol a szeretet himnuszát igen tehetséges embereknek írta. A korinthusiak műveltek, okosak, tehetségesek, buzgók voltak a hit dolgában. Tulajdonképpen minden adott volt ahhoz, hogy egy jó egyház legyen Korinthusban. Mégis a viszálykodás és torzsalkodás jellemezte azt az egyházat. Pál apostol hosszú tanítást ad nekik arra nézve, hogy mi az igazság a vitás kérdésekben. Vagyis tisztázza a helyzetet. Végül a sok tanítás után eljutunk a 13. fejezethez a szeretet himnuszához. Mintha azt mondaná az apostol, hogy fontos, hogy kinek van igaza, de végső soron csakis a szeretet tudja egyben tartani az embereket. Szeretet nélkül pedig még a legszebb dolgok, a legokosabb gondolatok is kárunkra válnak: ha nincsen szeretet bennem, mit ér a fegyelem, mit ér a tudás, mit az önfeláldozás, mit ér a hit? – teszi fel a kérdést Pál.

Kedve János és kedves Ivett! A házasságba sok mindent hoztok magatokkal: tudást és könnyedséget, fegyelmet és játékoságot, figyelmességet és nagy elképzeléseket, és sok egyebet. Ezek fontosak. Olyanok ezek, mint az építőkövek, amelyekből a házakat építik. Ezeket a jó dolgokat, amelyeket magatokkal hoztok családotokból, saját lényetekből tartásotok meg, tegyétek közös kincsetekké. Építőkövekből, téglákból azonban önmagában nem lesz fal, nem lesz épület. Szükség van kötőanyagra, cementre, malterre, hogy egy egység legyen a különálló elemekből. A kötőanyag, amely egyben tartja közös életetek kincseit, a szeretet. Az a szeretet, amely hosszútűrő, kegyes; amely nem irigykedik, nem kérkedik, nem fuvalkodik fel; nem cselekszik éktelenül, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat; nem örül a hamisságnak, együtt örül az igazsággal. A szeretet, amely türelmes a másikkal szemben és kész megvárni, hogy megszülessen benne a jó. S a szeretet olyan mint nap fénye: legtöbbször észre sem vesszük, mégsem tudnánk élni nélküle. John Nash 20. századi amerikai matematikus volt, aki tudományos tevékenységéért Nobel díjat is kapott. Ő mondta a következőt: *„Mindig is hittem a számokban, egyenletekben, és a logikában, amelyek elvezetnek az okokhoz. Egy életen át tartó kutatás eredményeként most mégis azt kérdezem: Mi a logika? Ki dönt az okok felől? Végül karrierem és életem legfontosabb felfedezésére jutottam: Minden logika és minden ok a szeretet titkos egyenletében gyökerezik.”*

Kedves Ivett és kedves János! Ezen a napon elindultuk egy úton, amely számos fordulatot fog tartalmazni. Ezen az úton ti magatok is sokat fogtok változni, de mostantól együtt változtok.

Bizonyos dolgokat meg fogtok tanulni, másokat elfelejtetek. Testetek és lelketek számos változáson megy majd át az elöttetek álló években. A változó dolgok ezért nem is a legfontosabbak. A legfontosabb az, aminek nem szabad változni: a szeretet, amelyet ma megvallotok egymásnak, és amely házasságotok szilárd alapja. Minden jó a szeretetből indul ki és oda érkezik meg. Ezért tartsátok becsesnek, mert a szeretet soha el nem fogy, és a legnagyobb dolog! Ámen!

Imádság

Kegyelmes és Örökkévaló Istenünk!
Te a saját képedre, férfinak és nőnek teremtetél minket.
Tekints irgalommal eme gyermekeidre,
akik ezen a mai napon áldásodat kérik szövetségükre,
és segítsd meg őket kegyelmeddel,
hogy megtarthassák fogadalmukat!
A mi Urunk Jézus Krisztus által,
aki él és uralkodik teveled és a Szentlélekkel,
egy Isten, örökkön örökké. Ámen!

Örökkévaló Istenünk, mennyei Édes Atyánk!
Erősítsd meg kegyelmeddel a házassági szövetséget,
amely a te színed előtt ezen a napon megkötöttet!
Kérünk, hogy ajándékozd meg Jánost és Ivettet
békétűréssel, szívességgel, jósággal,
és a Lélek minden ajándékával,
hogy teljesíthessék fogadásukat!
Add, hogy hűségesek legyenek egymáshoz és tehozzád!
Növelj szívükben a szeretetet és az örömet,
hogy közös otthonuk a békesség és a szeretet hajléka legyen!
Add nekik igéd útmutatását, hogy téged szolgáljanak egész életükben!
Segíts meg mindnyájunkat is Istenünk, akik e fogadalom tanúi voltunk,
hogy mi is akaratod szerint éljünk szeretteinkkel együtt!
Áraszd ránk kegyelmedet, hogy egymást segítve végezzük szolgálatunkat a ránk bízottak között,
férjek és feleségek, gyermekek és szülők, testvérek és barátok,
és hogy legyünk a békesség, az igazság és a szeretet eszközei az egész földön!
A mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen!

A Szerző rédei református lelkipásztor, docens, a PRTA Gyakorlati Teológiai Intézetének intézetvezetője.

A MARCALI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉGBEN FOLYÓ JEGYESOKTATÁS, HÁZASSÁGGONDOZÁS LEHETŐSÉGEI, EREDMÉNYEI, VÁLTOZÁSAI EGY LELKIGONDOZÓ- LELKIPÁSZTOR SZEMÉVEL

Írta: Fazekas Krisztián Árpád

Hadd kezdjem a személyes motivációval: Még teológushallgató koromban Steinbach püspök úr egyik óráján azt mondta nekünk, hogy válasszon mindenki magának egy teológiai területet és mélyüljön el annak minél teljesebb megismerésében, művelésében. Így került érdeklődésem középpontjába a lelkigondozás. Ahogyan Isten igéje mondja: „*Ismeret nélkül az igyekezet sem jó*” (Péld 19,2a). A gyülekezeti munka mellett hamar ráébredtem, hogy több időt, energiát kell fordítanom arra, hogy újabb ismereteket szerezzek. Megvallom őszintén, számomra az „iskolai keret” a legmegfelelőbb, ugyanis így kellő motivációm van, valamint a szükség is hozza, hogy a tanulmányokra időt és energiát különítsek el. 2016-ra el is végeztem egy kontextuális lelkigondozói képzést, majd 2019-ben Szaklelkigondozó szakirányú továbbképzésre jelentkeztem. Jelenleg is tanulok, amennyiben pedig lehetőség adódik rá, a jövőben sem szeretném hanyagolni a lelkigondozással való foglalkozást, valamint ennek felhasználását az Úristen és a gyülekezet szolgálatában.

Szeretnék betekintést adni, hogy az elmúlt 7 évben hogyan változott és alakult a jegyesoktatás és házassággondozás Marcaliban. Ehhez néhány helyzettisztázó információ szükséges a gyülekezetről, majd a jegyesoktatás gyakorlata és végül a házassággondozás lehetőségei következnek.

A gyülekezet

Az egyházközség területe Marcali, valamint mintegy 15 kisebb település, ugyanakkor istentiszteleti hely csak a városban van. A város reformátusságára jellemző, hogy leginkább az Alföldről, illetve határainkon túlról idetelepültekről van szó, akik hűségesen itt is szerették volna megélni hitüket, így egyházközséggé szerveződött a közösség. Az anyaegyházközségi státuszt csak 2019 novemberében kapta meg az egyházközség. Sajnos szomorú tapasztalat, hogy a gyülekezetalapítók gyermekeinek többsége nem a városban él, így egy teljes generáció hiányzik közösségünkől. A gyülekezeti tagok házassága is különösképpen alakul, alig találunk tiszta református párt. A születendő gyermekek vallását is valamilyen kompromisszum szülte szinte minden családban. Ezek a tények vezettek arra, hogy újragondoljuk a jegyesoktatás gyakorlatát.

A jegyesoktatás

Ha egy szóban szeretném összefoglalni, hogy mi a célja a jegyesoktatásnak, akkor ez a szó a kapcsolat. Általában újonnan ideköltöző, esetleg gyermekkorát itt töltő fiatalról van szó, néha olyanok keresnek meg, akiket a helyi római katolikus plébános valamiért nem vállal. Eddigi gyakorlatomban még nem volt olyan, hogy ismerős gyülekezeti tag jelentkezett volna jegyesoktatásra. Olyan viszont rendszeresen akad – a Szentlélek Úristen munkája által – aki itt marad a gyülekezet közösségében. Tehát a jegyesoktatásban történik meg az első találkozás, ez a kapcsolat kiépítésének első fázisa is. Az évek során sokat változott a rendszer, alkalmazkodva a párok szükségéhez, lehetőségeihez. Mivel évente 5-6 esküvőről van szó, alkalmam nyílik párokra szabni az oktatás anyagát, a váza és a külső keretek mindig adottak. Fontos az idő keret. A mai világban nem elég időpontot egyeztetni, ún. „-tól -ig” megállapodás van, mely kiszámítható, tervezhető. Az időtartam 1,5-2 óra. Az alkalmak száma öt.

Az első alkalom: Adatfelvétel, ismerkedés. Rengeteg falat kell lebontani az első találkozás alkalmával. Sok feltételezéssel érkezik a pár: A lelkész érthetetlen kánaáni nyelvet beszél; állandóan a Bibliából idéz, mi pedig nem olvassuk; essünk túl rajta; mi csak azért akarjuk templomban, mert szép; csak a szüleim/nagyszüleim miatt vagyunk itt... Az adatlap kitöltése alatt megnyugodnak, mintegy láthatatlan szerződés, lesz egyházi esküvő. Tulajdonképpen ez egy nulladik alkalom, mely azzal a reménységgel zárul, hogy találkozunk a következő megbeszélt időpontban.

A második alkalom: Az alkalom rövid imádsággal kezdődik és zárul, fontos a megérkezés, hangsúlyos a spirituális keret. Szociogenogram készítése. A genogram egy olyan ábra, mely megmutatja a családban lévő kapcsolatokat, érzelmi erőforrásokat, az egyén családban betöltött szerepét és helyzetét, mindezt egy 3-4 generációs kapcsolatrendszerben. Helyet kapnak az ábrán a barátok, szomszédok, kollégák, azaz mindenki, aki fontos szerepet tölt be az illető életében. Ettől „szocio” a genogram. 1-1 órában elkészítjük a jegyespár mindkét tagjának genogramját. A bizalmi beszélgetésben az ismerkedés mélyebb szintjére lépünk. Feltárul, ki mit hoz a kapcsolatba, honnan érkezett, melyek azok az erények, értékek, melyekkel építeni szeretné a kapcsolatot és melyek azok az elakadások, melyek gyengeséget idéznek elő és megoldásra, feloldásra várnak. Az az általános tapasztalatom, hogy mindketten igen jól ismerik egymást és a családi hátteret, így ábrán megjelenítve azonban soha nem látták a másik teljes családját generációkon átívelve. Vannak örömteli és fájó „AHA” élmények, ezért a családtörténet mesélésnél bibliai példákkal szoktam megerősíteni őket, hogy nincsenek egyedül ebben a helyzetben. Minden alkalom házi feladattal zárul: a genogram kapcsán azt szoktam kérni, hogy ha van valami, amit szeretnének kibontani, akkor erre lesz lehetőség a következő találkozás során.

A harmadik alkalom: Megérkezés, imádság. Az alkalom a genogram elemzése során feltárt kérdésekkel kezdődik. Ekkor van lehetőség egy kicsit a lemaradást behozni, ahogyan említettem, elég laza a kereten belüli mozgástér. Ezen az alkalmon kapják meg az eskü szövegét, valamint, hogy ne csak a mélységekben járjunk, átmegyünk a templomba és gyakorlati kérdésekről beszélgetünk. Házi feladatuk, hogy a következő alkalomra áttanulmányozzák az eskü szövegét és

próbálják megérteni a két eskü közötti különbséget (kezét fogom – kezén vagyok, megyek hozzá – veszem el őt, gondviselője – segítőtársa leszek). Imádsággal zárul az alkalom.

Negyedik alkalom: Megérkezés, imádság. Az eskü szövegének megbeszélése, külön kitérve a házi feladat kifejezéseire. Ismét bibliai Igékkel segítem a könnyebb megértést. A beszélgetés második felében az adás-elfogadás dinamikájáról beszélgetünk, mely minden kapcsolat elemi mozgatórugója. Nevezhetjük szükségek-lehetőségek mérlegének is. Részletesen körbejárjuk azt a kérdéskört, hogy mit tudnak/akarnak adni a másiknak és mi az, amit elvárnak/szükségük van a másiktól. Ezt az alkalmat is imádsággal zárjuk. Házi feladatuk, egy lista készítése, hogy konkrétan melyek azok a vállalások, amelyekkel hozzájárulnak a másik szükségéhez, és mi az, amit kapni szeretnének (nem materiális javak).

Ötödik alkalom: Az utolsó jegyesoktatás. Megérkezés, imádság. A házi feladat megbeszélése után ismét egy gyakorlati rész következik: az esküvői liturgiát átbeszéljük még egyszer részleteiben. Folytatva a gyakorlati részt, Gary Chapman 5 szeretetnyelv tesztjét töltjük ki és arról beszélgetünk, kinek mi a szeretetnyelve, illetve hogyan tud a másik nyelvén „megszólalni”. Összefoglalással zárjuk a jegyesoktatást, ilyenkor szoktam felajánlani, ha szükségét érzik nyitott vagyok még alkalomra. Házi feladatuk végül, hogy ha eddig nem tették volna meg, akkor jöjjenek el egy istentiszteletre, hiszen van egy közösség, egy gyülekezet, amely imádságos szívben hordozza az ő készülésüket, esküvőjüket.

Van, ami belefér és van, ami nem ebbe az öt alkalomba. Ahogyan a rész bevezetőjénél kitértem rá, lényeges a kapcsolatépítés, a bizalom elősegítése és megerősítése. Szeretném őket úgy útjukra engedni Isten áldásával, hogy emlékezzenek arra, van itt egy hely, egy közösség, ahová a hálával és a próbákkal is vissza lehet térni. A kapcsolat, mely közöttük van, érdemes arra, hogy fáradozzanak érte. Isten pedig megáldja mindkettőjük részét ebben.

Házasság gondozás

Lelkigondozóként az motivál, hogy a magam helyén, a lehetőségeimmel én is felelős vagyok a következő, a még meg sem született generációért. Segíteni azoknak, akik házasként keresnek fel elakadásaikkal megértetni velük az ő felelősségüket. Egymásért, a gyermekeikért. Coram Deo. Isten színe előtt. Amikor Isten színe előtt vagyunk, akkor egymás kezét fogjuk és fordítva is igaz, amikor egymás kezét fogjuk, akkor Isten színe előtt vagyunk. Ez ad lehetőséget arra, hogy kétféle módon is kapcsolódjak lelkigondozóként párokhoz. Egyrészt elérhetőnek, nyitottnak lenni, valamint azokat a párokat, akiknek itt volt a jegyesoktatása időről időre felkeresem egy e-mailben, érdeklődve hogylétük felől.

Gyakran találkozom azzal, hogy egy-egy megváltozott élethelyzetben a konfliktusok felerősödnek ahelyett, hogy konstruktívan igyekeznének megoldásokat keresni. Szemrehányások, komoly viták alakulnak ki, ha a kommunikáció nem megfelelő a házastársak között. Az új körülményben szükséges újra elosztani egymás között a terheket, még hozzá a szükségek-lehetőségek mérlegén. Ilyen körülmény lehet egy új munkahely, gyermek születése, egy betegség, haláleset. A mindig változó állapotokban áldás megtapasztalni, hogy Isten jelenléte örök és

változhatatlan. Lelkipásztorként a helyzetek újraértékelésében tudok segíteni, ugyanakkor Isten Szentlelke az, aki megerősíti a párkapcsolatot arra, hogy el tudják hordozni a nehézségeket. A házasságban valahogyan így működik Isten matematikája: az örömök megkétszereződnek, a terhek megfeleződnek.

Összefoglalásul

Eddigi tanulmányaim során arra jöttem rá, és talán erről lehetne tovább gondolkodni, hogy lelkipásztori munkánkat a lelkigondozás területén nagyban segíti az a pszichológiatudománybeli tudásanyag, mely rendelkezésre áll és tulajdonképpen bárki számára elsajátítható. Ha meg tudjuk érteni, a mélyére tudunk látni azoknak a lelki eredetű problémáknak, amelyekkel felkeresnek minket az emberek, akkor nem csak lélekbúvár módjára tudunk nekik közérzetjavító technikákat javasolni, hanem lelkipásztorként az ő töréseik révén közelebb tudjuk őket vinni az élő víz forrásához. Ezáltal megtapasztalhatjuk és ők is tapasztalatot szereznek, hogy az evangélium, a jó hír ma is felüdít. Aki pedig képes arra, hogy másokat felüldítsen, általa ő maga is felüdül.

A Szerző a Marcali Református Egyházközség lelkipásztora, a PRTA végzett hallgatója.

HÁZASSÁGKÖTÉSI BESZÉD BOCSOR ISTVÁN ESKÜVŐJÉN

Újraolvasásra felterjesztette

és a jegyzeteket írta: Sárközi Gergely Antal

Bocsor István és Széki Béla (Albert) egyaránt a Pápai Református Kollégium nagy hatású tanáregyéniségei voltak. Jóllehet a nagyközönség inkább Bocsor nevét ismeri, de Széki is elévülhetetlen érdemeket szerzett nem csupán a kollégium tanáraként, de esperesként (a belső-somogyi, illetve később pápai egyházmegyében), illetve egyházkerületi főjegyzőként is. Az alábbiakban Bocsor István és Kozma Alojzia házasságkötésén elhangzott beszédet adjuk közre, mely a Dunántúli Protestáns Lap 1902. február 9-i lapszámában jelent meg „Vágmelléki” közlésében. A szöveget a mai helyesírás szabályai szerint javítottuk, a régies kifejezéseket azonban megtartottuk. Ahol szükségesnek éreztük, lábjegyzetben rövid szómagyarázatot közöltünk. A pontatlan idézetet pontosítva, lábjegyzetben jelöltük.

A Pápai Református Kollégium Történeti-nyelvészeti Tanszékének ifjú professzora, Bocsor István¹ – Bocsor Péter és Bugdohány Erzsébet fia – 1842. március 30-án vette feleségül a

¹ **Bocsor István** 1807. október 18-án született Enyingen. Tanulmányait Pápán és Berlinben végezte. 1831-1832 között a poéták praeceptor, 1837-1885 között pápai professzor. 1848-ban Enying országgyűlési képviselőjévé választják, 1849 januárjában betegségére hivatkozva hazatér a családjához. 1838-1850 között egyházkerületi tanácsbíró. Pápán hunyt el, 1885. június 3-án. Temetése június 5-én volt. Lásd: PREI A Pápai Református Egyházközség XI. számú (halotti) anyakönyve (1860-1888), 250-251 oldalak (35/1885. sz. bej.). Lásd bővebben: KÖBLÖS JÓZSEF – KRÁNITZ ZSOLT (2018, SZERK): A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai II. (1761-1849). Pápai Református Gyűjtemények, Pápa, 1137. HUDI JÓZSEF (2009): Bevezető tanulmány. In:

mezőcsokonyai református templomban tekintetes Kozma Ferenc táblabíró, sörnyei közbirtokos, valamint néhai tekintetes Dienes Antónia hajadon leányát, Alojziát². Az esküvőn tanúként megjelent tekintetes Eőri Szabó Gábor pápai lakos, Veszprém megyei táblabíró³ és tekintetes Csépan Antal Somogy megyei táblabíró.⁴ Az esketési szolgálatot Széki Béla⁵, a Pápai Református Kollégium Dogmatikai Tanszékének professzor végezte.⁶

A házaspár Pápán élt, ahol nagy tiszteletnek örvendett. Kozma Alojzia unokaöccsének, a költő Kozma Andornak visszaemlékezései szerint „*abban a kisebb körben, mely a Bocsor házaspárt közelebbről ismerte, az asszonynak, a Lujza néninek tekintélye tán még a férjéét is felülmúlta.*”⁷

Házasságkötési beszéd⁸

Írta és elmondta: Széki Béla pápai prof. a papi tudományokban

1842. év tavaszelő 30-án, Bocsor István pápai professzor és Kozma Lujza⁹ összeesküetésekor

KÖBLÖS JÓZSEF (2009, SZERK): A Pápai Református Kollégium diákjai 1585-1861. Pápai Református Gyűjtemények, Pápa, 71.

² **Kozma Alojzia** a Somogy vármegyei Sörnyén született 1820-ban. Pápán hunyt el, 1880. augusztus 23-án, tüdővész következtében. Kis Gábor pápai lelkész temette augusztus 25-én. Lásd: PREI A Pápai Református Egyházközség XI. számú (halotti) anyakönyve (1860-1888), 200-201 oldalak (40/1880. sz. bej.); illetve: KOZMA ANDOR (2001): Életem. Marcali – Kaposvár – Pest-Buda – Pápa az 1860-as években. A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága Kiadása, Kaposvár, 143. (120. lábjegyzet).

³ Lásd: DREL I. 1. a. A Dunántúli Református Egyházkerület Közgyűlési Jegyzőkönyve, 1845. június 17-21. Komárom, 1.

⁴ Lásd: DREL I. 1. a. A Dunántúli Református Egyházkerület Közgyűlési Jegyzőkönyve, 1845. június 17-21. Komárom, 1.

⁵ **Széki Albert (Széki Béla)** 1814. augusztus 29-én született Kölkeden. Édesapja Széki Pál lelképásztor, édesanyja Szilágyi Julianna volt. Iskoláit Gyöngyösön, Halason, Pápán és Berlinben végezte. 1838-1853 között pápai professzor, közben 1839-ben felszentelték. Rövid ideig, 1853-1859 között Erdőcsokonyán teljesített lelkészi szolgálatot, 1855-1859 között belső-somogyi esperes. 1859-1871 között pápai lelkész, egyúttal egyházkerületi főjegyző. A Pápai Református Egyházmegye 1865-1871 között szolgáló esperese. 1871. november 21-én hunyt el Pápán. Lásd bővebben: KÖBLÖS JÓZSEF – KRÁNTZ ZSOLT (2018, SZERK): A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai II. (1761-1849), 944. HUDI JÓZSEF (2009): Bevezető tanulmány, 71.

⁶ DREL I. 1. u. Mezőcsokonya 57. Sajnálatos módon az anyakönyvek közül az 1840-1881 közötti időszakot felölelő kötet a II. világháborúban elpusztult. Lásd: <https://adatbazisokononline.hu/adatbazis/mikrofilm-anyakonyvek/adatlap/13801?search=Mez%C5%91csokonya&term=eyJxIjoiTWV6XHUwMTUxY3Nva29ueWEiLCJmcSI6eyJkYl9pZCI6eyI1MDJlNGExNjkzMGU0MTQxMDdlZTIyYjYxOTJhNTc4ZiI6IjI1OCJ9fSwic29ydCI6InNjb3JlIiwieYXEiOiIiLCJhcVR5cGUiOiIifQ==&curr=1> [2021. 02. 10.]

⁷ KOZMA ANDOR (2001): Életem, 76. és 143. (lásd még a 82. oldalt, illetve a „Pápa” fejezetet a 125-137 oldalakon).

⁸ Látható, hogy ez egy buzdító beszéd, nem pedig tényleges esketési ígíhírdetés. Az esketés igen sokáig a „szimbolikus” istentiszteletek sorába tartozott (megáldó/benedikcionális istentisztelet), vagyis az alkalmat egy jelképes cselekmény (itt az esketés) foglalta össze. Lásd: DR. BENEDEK SÁNDOR (1971): A Magyarországi Református Egyház istentiszteletének múltja. Órsziget, 13. (5. oldal beosztás!), illetve: 259-266 oldalak a házasságkötés megáldásához. Egészen sokáig, még a 19. század második felében is „alkalmi beszédként” gondoltak az esketési beszédekre. Lásd: GULYÁS LAJOS (1882): Az esketési beszédekről. In: MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZI ÉS ISKOLAI FIGYELŐ, IV. évf. 10-11. sz. (1882. október-november), 432-437. Gulyás 1882-ben arról beszél, hogy az esketési beszéd az alkalmi beszédek közé tartozik, de felveti már annak lehetőségét, hogy a beszéd érdekessé és változatossá tehető, ha a lelkész „*valamely alkalmas és találó szentírási helyet választ beszéde alapjául.*” (433.) Néhány évtizeddel később Ravasz László Ágendájában már egyértelműen ígíhírdetésről van szó! Lásd: Ravasz László (1930): Istentiszteleti rendtartás a Magyar Református Egyház számára. Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 38. „*A szertartási beszéd mindig a Bibliából vett textusból.*”

⁹ Helyesen: Alojzia [becézése: Lojza/Loiza, lásd: KOZMA ANDOR (2001): Emlékeim, 82.

Ker[esztyén]. házaspár! Ma egy szép pályától, egy virágos korszak édes emlékeitől vettetek búcsút; ma az életnek még csak hírből ismert új pályájára indultok és az a szent hely, melyen most álltok, reátok nézve oly part, melyet csak néhány percnyi időfolyam választ el azon új világtól, hová egy boldog jövő reménye vezet titeket. Minekelőtte belépnétek az óhajtott Kanahánba¹⁰; minekelőtte kedveseitek feldobogó kebléről, mint családkepzők, mint önállású egyedek elszakadnátok; minekelőtte szíves áldások közt titeket Isten oltalmába ajánlanánk: tisztetem szerint néhány szót kívánok hozzátok intézni; szavaimban röviden csak azokat a dolgokat terjesztem elő, melyeket a köztetek létesült viszony kezdetekor meggondoltatok és a melyeket most újonnan meg kell gondolnotok.

E világ nem éden, nem csupán gyönyörkert, de nem is siralom völgye, ezt a legnagyobb változatosság teszi érdekessé. Az életörömeiket itt fájdalom váltják fel, mert a hol a kedves illatozó rózsát leszakasztjuk, ott a tövis szúrásait is kell szenvednünk. Barátok csatlakoznak itt a pályafutókhoz, a szívesség nekik új kört nyit, a vonzalom kedves hangokon üdvözlőket; s avagy állíthatjuk-e, hogy mindez kellemetlen hatással bír? De másrészt ki nem tudja, mennyiszor kell azt tapasztalni, hogy az a barátság, melynek előbb örvendettünk, csak színmutatás volt; ki nem tudja, hogy sokszor az a részvét, mellyel társaink bajainkban irántunk lángolni látszottak, hasonló volt a festett tűzhöz, mely nem hogy meleget, de még csak világosságot sem nyújtott; ki nem tudja, hogy sokszor az a szeretett mely előnkbe mosolygott, csak téli napfény volt; ki nem tudja, hogy sokszor épen az vérzi meg szívünket, kit mások felett bizalmunkkal tiszteltünk meg? Válgon mindez tanúsíthat-e mást, minthogy a társulatban nem csupán jókkal, hanem álarcaskodó rosszakkal is van dolgunk? Az ily nem reményelt érintésekre nincs érzékeny szív, mely fájdalommal önmagába vonulni ne sietne; nincs kebel, mely a földiek sértő nyilaitól megsebesítve biztos menedéket ne óhajtana. Hol találhatni fel ezt a biztos menedéket, ha nem a családi körben? Sok csalódásaink után e világban vesztéseinkért hol találunk kárpótlást? Szenvedéseinkben hol találunk enyhítő balzsamot, hanem hitestársunk szeretetében? A ránk nehezkedett bajok súlyos terhe alatt adhat-e valami nagyobb erőt – a körülöttünk dúló életviharok után szerezhethet-e más megújulást, mint annak édes tudata, hogy egy szív hön érez irántunk, hogy minden egyes, ebből fölszakadt sóhajok érettünk mindmegannyi fohászok Istenhez?

Mit mondjak azon könnyekről, melyeket a legbuzgóbb részvét facsart ki a kedves szemeiből? Harmat cseppek azok, melyek a lankadó virágnak új életet kölcsönöznek. Minekutána a világi lét árnyéklalatait¹¹ néhány vonással kimutattam, hallgassak-e a fényjelenetekről, a derű napjairól? Hallgassak-e arról, hogy itt a munka, a hivatal szorgalmas emberét jutalmak is szokták kísérni? Hallgassak-e azokról a pillanatokról, melyek a tiszta haszon és gyönyör gyümölcseit termik a becsületes fáradozónak? Elhallgassam-e azokat a koszorúkat, melyekkel a közérdek bajnokának homlokát díszíti a méltányolás? Elhallgassam-e mindazt a drága élvezetet, melyet ezek nyújtanak? Oh ezekről nem lehetett előttetek hallgatnom. De mondjátok meg, ér-e valamit az az öröm, melyben senki sem osztozik velünk? Érnek-e valamit a legszebb jutalmak, érnek-e valamit a gyümölcsdús

¹⁰ Kánaánba

¹¹ Valaminek az árnyoldala, *előnytelen vonása*. Vö: <http://nagyszotar.nytud.hu/dictsearch.html?entryid=3458> [2021. 02. 10.]

pillanatok, érnek-e valamit az érdemkoszorúk, ha azok felett egy szerető lény szemei reánk üdvárasztólag nem sugárzanak?

Igaz részvét, szerető szív nélkül haszontalan minden dicsőség. Ha azért ker[esztyén]. házaspár! – boldogok akartok lenni: azt a hő szeretetet, mely egyesülésre hívott titeket, szentül megőriztétek, ez legyen geniustok¹² mind a szerencsében mind pedig a szenvedésekben; ez legyen védőangyala annak a mennyországnak, melynek most Isten kegyelméből alapját megvetettétek: így későbbi napjaitokban szép emléket fogtok bírni; így leend e világon egy olyan fénypont, melyhez majd visszatekintve, szemeitek könnybe lábadnak, melynek sugarai mint a lealkonyodott nap, egy világos vonalat hagyandnak fenn. Kérlek soha ne felejtsetek, mit egy jeles honfitársunk mondott: „*Szerelem kell a kebelnek, nem ragyogás, neki a nyári nap melege kell, hogy virágozzék.*”¹³ (Eötvös Carthausi).

A beszédet leírta: Szij György, a Dunántúli Protestáns Lapban leközölte: „Vágmelléki”.

Forrás: Dunántúli Protestáns Lap, 13. évf. 6. szám (1902. február 9.), 96-98 oldalak.

A felterjesztő református segédlelkész, doktorandusz, a PRTA és a DREL munkatársa, a PRTA végzett hallgatója.

A címlapon látható rajz Tóth Orsolya katechéta szakos hallgató munkája. Képszerkesztés: Borsiné Tóth Cseperke.

Tájékoztatjuk tisztelt Olvasóinkat, hogy újságunk következő két lapszámát (március-április) is összevonjuk, s egy közös böjti-húsvéti lapszámot készítünk, melyek központi témája: „*Temetési szolgálatunk a húsvéti evangélium fényében.*”

A hitvallási szakasz forrása: BUZOGÁNY DEZSŐ (2017, FORD.): A II. Helvét Hitvallás. Kálvin Kiadó, Budapest.

¹² A Genius [geno, gigno, γίγνομαι] többjelentésű szó. Egyfajta védőszellem. Magyar megfelelője a „nemtő.” Vö: DR. FINÁLY HENRIK (1884): A latin nyelv szótára. Franklin-Társulat, Budapest, 852.

¹³ Teljes idézet: „- *De szerelem kell e kebelnek, szerelem; mit az élet egyebet ad, őt ki nem elégítheti. Értetni akar; eláradó szívét kiönteni egy más kebelbe; - nem ragyogás, neki a nyári nap melege kell, hogy virágozzék.*” BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF (1911): A karthauzi. Franklin-Társulat, Budapest, 128. oldal.

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

1. Kérjük, hogy lapunkba szánt írásait az alábbi irányadó formai követelményeknek megfelelően küldjék el *Szerkesztőségünknek*: a szöveget balra zártan (vagy sorkizártan), Times New Roman betűtípusban, 12 pontos betűmérettel, egyes sorközzel, valamint 2,5 cm-es margóval készítsék el.

2. Kérjük, hogy tudományos igényű cikk esetén a lábjegyzetek folyamatos számozással következzenek egymás után.

3. Példák a lábjegyzetelésre:

Egy szerző esetén: SZERZŐ (ÉVSZÁM): Cím, Kiadó, Kiadás helye, oldalszám.

Több szerző esetén: Főszerkesztő neve (ÉVSZÁM, SZERK): Cím, Kiadó, Kiadás helye, oldalszám.

Tanulmány esetén: SZERZŐ (ÉVSZÁM): Tanulmány címe. In: SZERKESZTŐ (ÉVSZÁM, SZERK): Kötet címe. Kiadó, Kiadás helye, oldalszám.

Folyóiratcikk esetén: SZERZŐ (ÉVSZÁM): Cikk címe. In: FOLYÓIRAT CÍME, évfolyama, lapszáma, oldalszám (-tól-ig).

4. Tudományos igényű cikk küldése esetén kérjük, ne készítsenek teljes bibliográfiát, hanem a fentebb látható módon lábjegyzetelésben jelezzék a hivatkozott mű adatait.

5. Kérjük, hogy amennyiben a részünkre megküldött írást a későbbiekben máshol megjelentetik, a megjelentetésnél mindenképpen jelezzék, hogy az adott írás már megjelent egyszer a Pápai Kollégiumi Lapok hasábjain.

6. Hasonlóképpen, ha olyan írást küldenek részünkre, mely már egyszer megjelent egy másik lapban, legyenek kedvesek ezt megírni *Szerkesztőségünknek*, hogy a megjelentetés alkalmával ezt jelezhessük.

7. Szerzőink számára tiszteletpéldányt biztosítunk.

* * *

KÖVETKEZŐ LAPZÁRTA: 2021. MÁRCIUS 10.

A Pápai Kollégiumi Lapok a Pápai Református Teológiai Akadémia diákújsága. Nyomatott a Teológiai Akadémián. Írásait, észrevételeiket a Szerkesztők az alábbi elérhetőségre várják: pklujsag@gmail.com.

